

Arbeidsnotater

T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

Dronningensgt. 16, Oslo-Dep., Oslo 1. Tlf. 41 38 20

IO 76/8

16. mars 1976

HOLDNINGER OG ATFERD PÅ ARBEIDSMARKEDET.

R a p p o r t 1*)

av Olaf Foss **)

INNHOOLD

	Side
Sammendrag	1
1. Formål med å studere personer utenfor arbeidsstyrken. Arbeidsløshetsbegrepet	1
2. Problemer ved definisjon og måling av tilknytning til arbeidsmarkedet blant ikke-sysselsatte personer	2
2.1 Begrepet "tilknytning" til arbeidsmarkedet	2
2.2 Søkeatferd, motivasjon og disponibilitet	3
2.3 Registrerte arbeidsløse ved arbeidsformidlingene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i Arbeidskraftundersøkelsene (AKU)	5
2.4 Personer som ikke blir registrert som arbeidsledige. Hva de gjør og mulig tilknytning til arbeidsmarkedet	6
3. Noen data fra Arbeidskraftundersøkelsene (AKU) om personer utenfor arbeidsstyrken og deres forhold til arbeidsmarkedet	8
3.1 Innledning	8
3.2 Definisjon av begreper	8
3.3 Betydningen av å svare "ja" på spørsmål 16 i AKU	9
3.4 Personer utenfor arbeidsstyrken. Hvem de er og hvorfor de ikke søker arbeid	11
3.5 Personer som ikke blir stilt spørsmål 16 i AKU	14
3.6 Personer som blir stilt spørsmål 16 i AKU. Hva skiller de "mulige arbeidssøkerne" fra andre grupper utenfor arbeidsstyrken	20
Litteraturliste	26
Vedlegg 1. Spørreskjema for Statistisk Sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelser (AKU)	29
Vedlegg 2. Henvisningsdiagram for personer som svarer "nei" på spørsmål 1 i AKU	31
Vedlegg 3. Tabell 1-7: Ulike befolkningsgrupper fordelt etter sitt "forhold" til arbeidsmarkedet (AKU)	32

*) Prosjektet er delvis finansiert av Forbruker- og administrasjonsdepartementet. Rapporten er av foreløpig karakter.

**) Olav Ljones og Per Sevaldson har lest og kommentert manuskriptet.

SAMMENDRAG

Dette notatet inneholder en drøfting av begreper og måleproblemer knyttet til studier av forholdet til arbeidsmarkedet blant ikke-sysselsatte personer.

Notatet inneholder også en første tilnærming til analyse av noen data om personer som ifølge Byråets arbeidskraftundersøkelse (AKU) er utenfor arbeidsstyrken. De spørsmålene i AKU som er nyttet til dette formålet, er delvis av en slik karakter at svarene ikke kan gis en enkel tolking. Av denne grunn er data fra AKU om forholdet til arbeidsmarkedet blant personer utenfor arbeidsstyrken til nå ikke offentliggjort.

Notatet er første rapport fra et prosjekt som har til hensikt å undersøke i hvilken grad det er mulig, tross de tolkingsproblemer som reiser seg, å få kunnskap om slike fenomener som en har kalt "skjult arbeidsløshet", "potensiell arbeidskraft" etc., ved bruk av intervjuundersøkelser generelt og AKU spesielt.

1. FORMÅL MED Å STUDERE PERSONER UTENFOR ARBEIDSSTYRKEN. ARBEIDSLØSHETSBEGREPET

De vanlige definisjonene av "arbeidsløshet" omfatter, grovt sett, personer helt uten arbeid som er umiddelbart disponible for arbeidsmarkedet, og som aktivt forsøker å skaffe seg inntektsgivende arbeid. Definisjonene og operasjonaliseringen av dem har imidlertid vært kontinuerlig under debatt (se Hoem og Ljones 1974). Debatten har gått i flere retninger, og det har vært talsmenn både for en snever og en vid definisjon av begrepet "arbeidsløshet". Ulikhetene i synsmåte har sammenheng med at en kan tenke seg en mangeartet bruk av og mangeartede formål med arbeidsløshetsmål. En del av formålene og bruksmåtene er så forskjellige at det ikke kan finnes ett enkelt begrep og én enkelt definisjon av arbeidsløshet som er den åpenbart riktige (se f.eks. U.S. President's Committee 1962, s. 35-42).

Ett viktig formål har vært å lage en indikator som gjenspeiler konjunktursvingningene. Det vesentlige i denne forbindelse er ikke størrelsen på tallet, men på endringen i tallet over tid og i hvilken grad endringene faller sammen med opp- og nedgangstendenser i økonomien. Et effektivitetsformål setter imidlertid selve størrelsen på tallet i fokus, nemlig ønsket om at arbeidsløshetsmålet må gjenspeile/avdekke fullt ut problemet med unyttede arbeidskraftressurser i økonomien ("potensiell arbeidskraft"). De to formålene kan åpenbart føre til svært forskjellige definisjoner og registreringsmåter.

Også innenfor en velferdspolitisk/sosialpolitisk målsettingsramme vil det kunne tenkes målsettinger som stiller svært ulike krav bl.a. til vidden av arbeidsløshetsbegrepet. Dersom en anser at politiske tiltak i forbindelse med arbeidsløshet primært skal ta sikte på å hindre økonomisk nød, vil registreringen kunne begrenses til personer som ikke har aksepterte alternative inntektskilder. For disse representerer arbeidsløsheten tap av inntekt og dermed nød. Når arbeidsløshet i denne forstand blir assosiert med nød, tenker en først og fremst på hovedforsørgere som har mistet sitt arbeid. I tillegg til de rent økonomiske sider kan en tenke seg en vid allmenn-politisk målsetting hvor lik rett og adgang til arbeid for alle tilpasset den enkeltes forutsetninger, står sentralt. Dette er bl.a. en viktig målsetting i arbeidet for likestilling mellom kjønnene (se f.eks. Sandberg 1975, s. 17). I dette perspektivet vil en ikke reise spørsmål ved motivene for å ønske/søke arbeid. Arbeidet blir sett på som en mulighet til å forsørge seg og sin familie, men også som en innfallspport til delaktighet i samfunnets utvikling, til innflytelse via medlemskap i et kollektiv, til sosial kontakt etc.

Fra et ressursutnyttings synspunkt vil det være viktig å få kjennskap til virkninger på arbeidsstyrkens størrelse og sammensetning av økonomiske endringer og tiltak. En vil være interessert i å øke størrelsen eller påvirke sammensetningen av arbeidsstyrken ved hjelp av politiske tiltak, og valg av politisk instrument må avhenge av karakteren av "den potensielle arbeidskraften" og dens forventede respons på ulike typer endringer. For økonomisk planlegging er det viktig å kjenne den framtidige størrelse og sammensetning av arbeidsstyrken. For dette formålet er det ønskelig å få en oversikt over hvor store ressurser som eventuelt finnes, hvor de er, hvilken karakter de har, og hvilke betingelser som må oppfylles for at de skal kunne aktiviseres. En slik kartlegging vil kunne skaffe et bedre grunnlag for å bestemme dimensjoneringen og karakteren av de tiltak som skal settes i verk for å øke sysselsettingen i næringslivet og i den offentlige sektor.

Vi skal i dette notatet drøfte definisjoner av arbeidsløshet som dekkes mindre godt av de registrerte arbeidsledighetstall, men som bl.a. gir et bedre utgangspunkt for å vurdere sosialpolitiske problemer som er knyttet til arbeidsløshet. Ett synspunkt går bl.a. ut på at avslapningstendenser i arbeidsmarkedet ikke bare fører til en overgang av personer fra inntektsgivende arbeid til rollen som arbeidssøkere (bevegelser innenfor arbeidsstyrken), men at et antall personer helt forlater arbeidsstyrken fordi de ikke tror det er mulig for dem å få arbeid. De går f.eks. i gang med utdanning, blir forsørget av familie (eks. ektefelle) eller oppnår trygd. Personer som ønsker arbeid, men som ikke søker fordi de ikke tror de kan få det, er blitt kalt "discouraged workers" eller "skjult arbeidsledige". Blant disse antas det også å være personer som aldri har vært i arbeidsstyrken eller som har vært fraværende lenge, f.eks. husmødre og ungdom som har forlatt skolevesenet tidlig. Mange av disse vil f.eks. ikke ha rett til arbeidsledighetstrygd og må derfor også antas å være mindre motivert for å melde seg hos arbeidskraftmyndighetene som arbeidssøkere.

Det er også viktig å være oppmerksom på at de "skjulte arbeidsledige" ikke nødvendigvis i første rekke er folk som lar være å søke arbeid fordi de mener at de ikke vil finne noen jobb som passer for deres utdanning og øvrige bakgrunn. Man finner mange slike også, men det synes å være langt flere som hører med til gruppen fordi de mener at de ikke får deltidsarbeid eller fordi det er for vanskelig å organisere hjelp til pass av barn eller til husarbeid, o.l. (Se f.eks. Flaim 1973, s. 29-30; Ljones 1974, s. 39-41; Rosengren og Svensson 1973b og 1974; Strandberg 1971, s. 77-78.)

Det kan være at en vil interessere seg for personer i kanten av arbeidsstyrken som en arbeidskraftressurs først og fremst i en situasjon med stor etterspørsel etter arbeidskraft. Interessen for arbeidsmulighetene til denne kategorien ser allikevel ut til å ha vært stor i alle konjunktursituasjoner, i hvert fall i de senere år. Det kan her spille en rolle at størrelsen av denne gruppen er antatt å øke når det er liten etterspørsel etter arbeidskraft (discouraged - worker - effekten) (Parnes 1970, s. 3 og Flaim 1973).

2. PROBLEMER VED DEFINISJON OG MÅLING AV TILKNYTNING TIL ARBEIDSMARKEDET BLANT IKKE-SYSSELSATTE PERSONER

2.1 Begrepet "tilknytning" til arbeidsmarkedet

Begrepet "arbeidsstyrken" er sammensatt av "sysselsatte" og "arbeidsløse" (i AKU "arbeidssøkere uten arbeidsinntekt"). Arbeidsstyrken blir i enkelte sammenhenger oppfattet som et arbeidskrafttilbud. Grensedragningen mellom personer som kan sies å representere et arbeidskrafttilbud og andre personer, er et problem som byr på vanskeligheter både av teoretisk og måleteknisk art. (Problemet er behandlet bl.a. i U.S. President's Committee 1962, s. 30-35 og s. 44 f.f. og Shiskin and Stein 1975. Se også Gellner 1975, Rees 1960, Rosenblum 1974 og Bregger 1971.)

Hvorvidt en ikke-sysselsatt person skal regnes med til arbeidsstyrken, vil bl.a. kunne gjøres avhengig av

- i) hva vedkommende gjør eller har gjort for å skaffe seg arbeid (søkeatferden),
- ii) om og i tilfelle hvorfor vedkommende vil ha arbeid og hvilken grad av tilknytning til arbeidsmarkedet som ønskes, og
- iii) under hvilke betingelser vedkommende kan/vil ta arbeid / hvor tilgjengelig vedkommende er for arbeidsmarkedet.

Vi skal kort omtale noen konsekvenser av forskjellige valg av kriterier og problemer som slike valg reiser. Vi skal også drøfte vanskelighetene med å komme fram til entydige begreper og måter å operasjonalisere dem på.

2.2 Søkeatferd, motivasjon og disponibilitet

i) Arbeidssøking er ikke en entydig aktivitet. Mange forskjellige typer atferd kan regnes som arbeidssøking, og aktivitetene kan være utført med forskjellig hyppighet og intensitet. Handlinger som er rettet direkte mot arbeidsmarkedet kan være alt fra en noe skjerpet årvåkenhet ved lesning av aviser eller samtale med venner og kjente, til direkte kontakt med arbeidsgivere, arbeidsformidlingskontorer etc. Mer indirekte former for "arbeidssøking" kan bestå i bestrebelser på å eliminere personlige eller familiemessige hindringer for å ta arbeid i markedet.

Det virker umiddelbart fornuftig å anta at et sterkt motiv for å ta inntektsgivende arbeid medfører et tilsvarende sterkt engasjement for å skaffe seg slikt arbeid. Problemet er da hvilke aktiviteter som kan sies å være uttrykk for et slikt engasjement. De samme aktiviteter kan i tillegg være utført med ulik intensitet, som også er problematisk å måle. Dessverre vet en lite om sammenhengen mellom søkingens karakter og styrken av ønsket eller behovet for inntektsgivende arbeid. Påstanden om at det eksisterer skjult ledighet kan da omsettes til at det er grupper med mer eller mindre sterke motiver for å ta arbeid, men som ikke viser sitt engasjement gjennom slike aktiviteter som fører til at de blir registrert som arbeidsløse.

Et annet problem er om arbeidssøking i en viss periode er et nødvendig kriterium for at en person bør regnes med til arbeidsstyrken. Det er flere grunner til at personer ikke aktivt søker på arbeidsmarkedet på tross av at de kan ha et sterkt ønske eller behov for arbeid. Bl.a. vil det være en del personer som "gir opp" å søke eller som aldri kommer i gang fordi de på forhånd tror det er nytteløst å forsøke ("discouraged workers"). For en del personers vedkommende vil problemene med å ta arbeid (familiemessige og personlige forhold) være større enn problemet med å få arbeid (se kapittel 3). Disse vil ikke søke og aksepteres ikke ved et arbeidsløshetsbegrep hvor aktiv søking i markedet er et av kriteriene. Det bør imidlertid kunne diskuteres om forsøk på å eliminere slike "hindringer" (f.eks. problemer med å skaffe hjelp til barnepass), ikke skal sidestilles med forsøk på å oppnå sysselsetting som er rettet direkte mot arbeidsmarkedet. Problemet er nært knyttet til formålsdiskusjonen i kapittel 1.

ii) Det neste spørsmålet gjelder hvorvidt alle som ønsker og/eller søker arbeid skal kunne sies å ha et sysselsettingsproblem eller å representere et arbeidskrafttilbud, uansett motivene for å ville ta inntektsgivende arbeid. For det første er det ikke uten videre gitt at alle som søker arbeid vil eller kan ta en jobb, dersom de får tilbud om det. Motivasjonen for å arbeide i markedet vil dessuten være av forskjellig karakter, avhengig bl.a. av kjønn, ekteskapelig status, familieøkonomisk situasjon etc. De forskjellige gruppene vil også i ulik grad ha akseptable alternative roller, hvor de kan oppnå forsørgelse og underhold. Blant menn er alderdom, uførhet, skolegang og studier eksempler på tilstander eller virksomheter som er sosialt aksepterte grunner til at personer blir forsørget på annen måte enn ved egen arbeidsinntekt. Blant kvinner gir i tillegg husmor-/morsrollen tradisjonelt tilsvarende rettigheter.

Ikke alle som tilbyr sin arbeidskraft kan således sies å "trenge" arbeid i snever økonomisk forstand. En del arbeidssøkere kan til og med tenkes å ville avslå et jobb-tilbud. De ser kanskje arbeidssøkingen i et langsiktig perspektiv, hvor formålet mer er å finne "noe de kan trives med" enn å komme raskt ut i inntektsgivende arbeid. Formålet med arbeidsløshetsmålet vil avgjøre hvorvidt det er rimelig å tenke seg et skille etter motiv eller ønsket tilknytning til arbeidsmarkedet. Et slikt skille vil imidlertid falle svært vanskelig å trekke både i teori og praksis, og må nødvendigvis bli normativt påvirket uansett om en baserer det på personenes subjektive utsagn eller deres objektive egenskaper. Er en gift manns søking etter heltidsarbeid uttrykk for en arbeidsløshet av mer alvorlig karakter for vedkommende selv eller et tilbud av større betydning for samfunnet, enn en gift kvinnes søking etter deltidsarbeid? Hvordan skal vi behandle arbeidsønsker/-søking blant pensjonister, ungdom som nettopp er ferdig med utdanning, skoleelevers søking etter feriejobb, etc.?

I ILO's definisjonssystem regnes alle disse gruppene som sysselsatte når de arbeidet minst én time i undersøkelsesuken (eller var midlertidig fraværende fra sitt arbeid). Dette innebærer at f.eks. personer som arbeidet noen timer i undersøkelsesuken, mens de søkte etter fulltidsarbeid, blir regnet som sysselsatte. Det er derfor bl.a. også et spørsmål om hvorvidt egenskaper som ikke utelukker en person fra gruppen sysselsatte bør kunne utelukke vedkommende fra gruppen arbeidsløse.

Et problem som er beslektet med dette, gjelder personer som søker arbeid fordi de frivillig sluttet i sin forrige jobb eller ble oppsagt på grunn av misnøye med det utførte arbeidet fra arbeidsgivers side. I et dynamisk arbeidsmarked vil årsakene til at en person forlater en jobb være like mangeartede som grunnene til å ønske/søke arbeid.

I debatten i U.S.A. er det blitt skilt mellom "primary"- og "secondary workers". "Primary workers" er stort sett hovedforsørgere for familier, og det er blitt argumentert med at det først og fremst er blant disse at arbeidsløshet representerer et sosialt problem. Blant "secondary workers" hevdes det at vanskeligheter med å skaffe arbeid egentlig ikke representerer noen "nødsituasjon" og at en inkludering av disse i arbeidsstyrkebegrepet eventuelt må gjøres med referanse til andre målsettinger (f.eks. økt ressursutnytting). Det er imidlertid også framsatt en hypotese om at "secondary workers" (f.eks. ektefeller og sønner/døtre) har en tendens til å gå ut på arbeidsmarkedet i økonomiske nedgangstider for å demme opp for et eventuelt inntektstap som følge av arbeidsløshet, redusert arbeidstid etc. blant "hovedforsørgerne" (se f.eks. Bregger 1971, s. 26 f.f.). Dette skillet mellom "primary" og "secondary" personer i forhold til arbeidsmarkedet er problematisk. Ofte er begge ektefeller ute i arbeidslivet fordi de mener at familien trenger inntekten. En kan vanskelig hevde at den ene ektefellen trenger arbeid mer enn den andre.

iii) Det tredje problemet som må avklares er hva som skal menes med, og hvilke krav som eventuelt skal stilles til personenes muligheter for å ta arbeid i markedet - deres tilgjengelighet for arbeidsmarkedet. Bør en person for å inkluderes i arbeidsstyrken (som "arbeidsløs") være umiddelbart disponibel for arbeidsmarkedet, og hva skal forstås med dette kriteriet? Må vedkommende være villig til å ta en hvilken som helst jobb? Eventuelt under hvilke betingelser må vedkommende være villig til å ta en tilbudt jobb?

Problemer med å bli sysselsatt kan skyldes forhold av forskjellig karakter, som f.eks. helse- og familieforhold, institusjonelle forhold og arbeidsmarkedsforhold. Av og til vil det være sammenheng mellom arbeidsmarkedsforhold og andre forhold, f.eks. slik at ansvar for små barn fører til et nødvendig krav om deltidsarbeid. Et av problemene som melder seg, er hvorvidt det bør kreves at vedkommende skal kunne ta alle typer arbeid, f.eks. heltidsarbeid, eventuelt skiftarbeid, arbeid med en hvilken som helst reisetid, arbeid hvor som helst i landet etc. Tilsvarende vil enkelte personer av helsegrunner ha nedsatt disponibilitet for noen typer arbeid, men være fullt tilgjengelige for andre. Hvordan skal disse behandles? Det er ikke innlysende hva som skal legges i det å være "umiddelbart disponibel" for arbeidsmarkedet.

Dersom formålet er å kartlegge i hvilken grad umiddelbart tilgjengelige arbeidskraftressurser er utnyttet, vil det være behov for et "tilgjengelighets-kriterium". Med et videre velferdspolitisk formål eller en videre definisjon av arbeidskraftressurser vil et slikt kriterium gi et for snevert begrep. Det kan argumenteres for at også arbeidsløshet som skyldes andre hindringer enn arbeidsmarkedsmessige, kan være kilde til økonomisk nød. Hvis en har som målsetting å lette muligheten til å ta arbeid for personer som har slike problemer, er det nødvendig å vite hvem disse personene er og kjenne problemenes karakter.

Et beslektet problem er kravet til personenes villighet til å ta en tilbudt jobb. Bør en kunne kreve av en arbeidssøker at vedkommende er villig til f.eks. å flytte, bo borte i perioder eller pendle daglig over lengre avstander? Hvor skal en eventuelt sette grensen? Skal en regne det som et genuint sysselsettingsproblem dersom vedkommende ikke er villig til å ta arbeid som f.eks. ligger under et tilvent lønnsnivå, som er dårlig tilpasset utdanning og erfaring eller som representerer et uønsket arbeidsmiljø? Hvordan skal en eventuelt sette grensene?

De valgene som blir truffet m.h.t. disse forholdene må alle være avhengige av de formål en har med begrepene. Uansett hvilke valg som treffes vil en støte på store vanskeligheter når en forsøker å avgrense de aktuelle gruppene i praksis.

2.3 Registrerte arbeidsløse ved arbeidsformidlingene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i AKU

Et viktig arbeidsløshetsbegrep i Norge omfatter ikke-sysselsatte personer som lar seg registrere som arbeidssøkere ved arbeidsformidlingene ("Registrerte helt arbeidsløse arbeidssøkere ved arbeidsformidlingene"). Dette begrepet gir i henhold til flere formål, et altfor lavt arbeidsløshetstall. Motivene for å melde seg ved formidlingene vil være dels å få hjelp til å skaffe arbeid og dels et ønske om å motta dagpenger.

Det første motivet vil være lite aktuelt for personer som vet at det ikke finnes akseptabelt arbeid å få. Det vil ofte være mange i denne kategorien på små og oversiktlige steder og det vil gjelde i sterkere grad dersom det til et passende arbeid må stilles spesielle krav, f.eks. m.h.t. arbeidssituasjon eller arbeidstid. Det vil også gjelde særlig personer som er lite mobile (eldre, syke, gifte kvinner). Noen yrkesgrupper vil ha større sannsynlighet for å få hjelp til å skaffe seg arbeid enn andre.

Det andre motivet er aktuelt bare dersom en oppfyller kriteriene for å få utbetalt dagpenger fra trygden. Kriteriene blir endret fra tid til annen, men forutsetter i hovedsak at vedkommende har vært i inntektsgivende arbeid en viss periode i løpet av et nærmere definert tidsrom forut for søketidspunktet. Det forutsettes videre at personen er arbeidsfør og ellers disponibel for arbeidsmarkedet, og er villig til å ta slikt arbeid som arbeidsformidlingen finner passende. Personene må være umiddelbart tilgjengelige for arbeidsmarkedet. Retten til dagpenger er også alders- og tidsbegrenset. Personer som har vært langvarig fraværende fra inntektsgivende arbeid eller som er arbeidssøkere for første gang, vil ikke være berettiget til stønad.

Stort sett vil vi anta at tilbøyeligheten til å henvende seg til arbeidsformidlingene vil være minst blant personer som har en legitim alternativ forsørgelseskilde, men også blant personer som i et avgrenset tidsrom har tilgang til mer ad hoc pregede løsninger (f.eks. ungdom som i en periode kan låne penger til videre utdanning eller bli forsørget av foreldre). Registreringen vil bli spesielt dårlig for personer med en løsere tilknytning til arbeidsmarkedet.

Verdien av denne registreringsmetoden vil også avhenge av hvor utbygd og effektiv arbeidsformidlingen er. (Se Cappelen og Ervik (1968) og Arbeidsdirektoratet (1974). Se også Dahlström (red) (1960).

I tillegg til ønske om å få utbetalt dagpenger, kan muligheter for stønad til flytting, attføring og omskolering motivere personer til å henvende seg ved arbeidsformidlingen.

Den andre registreringsmåten som nyttes i Norge foregår ved hjelp av Statistisk Sentralbyrås kvartalsvise arbeidskraftundersøkelser (AKU). AKU's populasjon er befolkningen, 16-74 år. Personer som ikke er sysselsatte i undersøkelsesuken blir spurt om de forsøkte å skaffe seg inntektsgivende arbeid i løpet av denne uken. De som svarer bekreftende på spørsmålet blir kalt "arbeidssøkere uten arbeidsinntekt", Hoem og Ljones 1974. AKU's arbeidsløshetsbegrep omfatter således prinsipielt alle helt uten arbeid som søker arbeid i et gitt tidsrom, uansett måte å søke på. I AKU stilles ikke kravet om umiddelbar tilgjengelighet for arbeidsmarkedet og villighet til å ta tilvist arbeid (i alle fall ikke eksplisitt som spørsmål i spørreskjemaet)¹⁾. Med denne metoden kan en derfor regne med å få registrert også en del personer som stiller spesielle krav til et arbeidsforhold for å kunne akseptere det (f.eks. småbarnsmødre og syke), og som ikke kan godta slikt arbeid som arbeidsformidlingen kunne være i stand til å skaffe m.h.t. f.eks. arbeidsreise, arbeidstid, krav om bostedsskifte o.l. En får antakelig også med personer som mener at de ledige jobber som formidlingene kan tilby høver dårlig med utdanning, erfaring, tidligere lønnsnivå etc.

Blant disse personene vil det være noen som på forhånd kjenner arbeidsmarkedet så godt at de ikke finner det formålstjenlig å oppsøke arbeidsformidlingen. Andre har kanskje vært søkere ved arbeidsformidlingen i kortere eller lengre tid med dårlig resultat. Det er også grunn til å tro at mange finner det rimelig å forsøke andre søkemåter før de eventuelt henvender seg ved arbeidsformidlingen, avhengig bl.a. av yrkesgruppe, muligheter til å bli forsørget i søkeperioden etc. Personer som ikke motiveres til å oppsøke arbeidsformidlingen fordi de ikke er berettiget til dagpenger, vil bli registrert som arbeidssøkere i AKU dersom de oppgir å ha søkt arbeid i den aktuelle uken.

Det er grunn til å tro at motivet for å søke arbeid er like sterkt blant en del av dem som nytter andre søkemåter enn henvendelse til arbeidsformidlingen. Antakelig vil evt. "additional workers" som trer inn på arbeidsmarkedet i økonomiske nedgangstider, ha større sannsynlighet for å bli registrert som arbeidssøkere ved AKU-metoden enn ved hjelp av arbeidsformidlingen (se kapittel 2.2).

En sammenligning av arbeidsløshetstall henholdsvis fra AKU og arbeidsformidlingen i 1974, viser at AKU's tall for de fire registreringsmånedene er fra snaut fire til en og en halv ganger så store som arbeidsformidlingens tall (Statistisk Sentralbyrå 1975). En tilsvarende sammenligning over et lengre tidsrom mellom tall fra svensk AKU og arbeidsformidlingene i Sverige, tyder på at forskjellene mellom de to registreringsmåtene varierer med konjunktursituasjonen. Forskjellen er størst ved lavkonjunktur (se Elmér 1974, s. 45). Teoretisk kan det finnes personer som blir registrert som arbeidsløse ved arbeidsformidlingen, men som i AKU blir regnet som sysselsatte fordi de arbeidet noen timer i undersøkelsesuken. Dette gjelder antakelig særlig i høykonjunkturer.

2.4 Personer som ikke blir registrert som arbeidsledige. Hva de gjør og mulig tilknytning til arbeidsmarkedet

Begge de to registreringsformene som vi omtalte i kap. 2.3, har en viktig felles begrensning. De utelukker personer som ikke aktivt søkte arbeid i undersøkelsesperioden. Også AKU har en implisitt "tilgjengelighetstest" i og med at personer som er uten arbeid

1) Det går fram av intervjuerinstruksen at man må ha vært i stand til å ta imot et eventuelt tilbud i undersøkelsesuken (Statistisk Sentralbyrå 1973, side 8). Det framgår imidlertid ikke på noen måte av spørreskjemaet. En vet derfor ikke hvorvidt den tilsiktede definisjonen etterleveres i praksis. Presisering av så viktige kriterier kan ikke henlegges til instruksen, men må gå klart fram av spørsmålsformuleringen.

fordi de ikke kan ta arbeid (se kapittel 2.2) antakelig heller ikke er aktive arbeidssøkere. AKU forventes å fange opp en del personer som p.g.a. nedsatt tilgjengelighet må stille spesielle krav til et arbeidsforhold, mens personer som overhodet ikke er tilgjengelige eller som ikke ønsker redusert arbeidstid el.lign., vil falle utenfor AKU's begrep.

Det kan også være andre grunner for personer som ønsker og/eller har behov for arbeid, til ikke å søke arbeid i undersøkelsesperioden. En nærliggende grunn er at de har søkt kort tid før perioden og avventer svar eller at de er på utkikk etter et søkeobjekt, men ikke har utøvd noen spesifikk søkeaktivitet. Periodens lengde har derfor betydning (I den tilsvarende amerikanske undersøkelsen nytter en én periode på 4 uker. Se Stein 1967). En annen grunn kan være at de har gitt opp å søke eller av andre grunner mener at det ikke nytter å søke. Gruppen av de som mener det er nytteløst å søke forventes å vokse i økonomiske nedgangstider. Den vil i hovedsak bestå av personer som har en marginal posisjon på arbeidsmarkedet (Bowen and Finegan 1969). Blant annet vil vi her finne mange gifte kvinner. Andre kjennemerker som kan inngå i definisjonen av marginalitet er alder, helse, utdanning og erfaring. Disse personene, som forlater arbeidsstyrken eller lar være å tre inn i arbeidsstyrken fordi de tror de ikke kan få arbeid, vil vi vente å finne igjen i subsidiære roller: som skoleelever, trygdede, som forsørget av ektefelle eller foreldre etc.

Personer som definisjonsmessig er utenfor arbeidsstyrken har forskjellige gjøremål og forsørgelseskilder (Det samme gjelder selvsagt en del personer i arbeidsstyrken. Det inntektsgivende arbeidet inntar en varierende plass i tilværelsen til ulike grupper). En del av disse blir registrert som "arbeidsløse" med de metodene som er beskrevet i kapittel 2.3 og en del som faller utenfor de vanlige arbeidsløshetsbegrepene, ville falt inn under begreper som var utformet for andre formål.

Vi skal ikke ta stilling til i hvilken grad forskjellige arbeidsløshetsbegrep er fornuftige og dekkende. Som vi har vist foran er dette i stor utstrekning et normativt problem og nær knyttet til formålene med å kartlegge dette fenomenet. Vi skal bare konstatere at det er en økende interesse for å få bedre kjennskap til atferd, gjøremål og holdninger blant personer som er regnet til tilstanden "utenfor arbeidsstyrken". (Se f.eks. Hoem og Ljones 1974, Finansdepartementet 1975, s. 43 f.f., Forbruker- og administrasjonsdepartementet 1974, s. 35 f.f.). Interessen er bl.a. begrunnet med arbeidsmarkedspolitiske, sosialpolitiske og likestillingsmessige argumenter, og er i seg selv en bekreftelse på at myndighetenes oppfatning av arbeidsløshetsbegrepet ikke er låst fast i de definisjoner og registreringsformer som er de vanlige i dag. Det er ikke, som en i dagligtalen kan få inntrykk av, en klart definert og avgrenset gruppe "arbeidsløse", men mange ulike grader og typer av "arbeidsløshet" som er mer eller mindre problemskapende for individ, familie og samfunn, og som krever ulike arbeidsmarkedspolitiske tiltak.

En skal også være varsom med å betrakte alle andre gjøremål og måter å bli forsørget på enn inntektsgivende arbeid, som mulige hindringer for deltakelse på arbeidsmarkedet. Studier og skolegang kan f.eks. i de sjeldneste tilfelle betraktes fra denne synsvinkelen. Det motsatte kan like gjerne tenkes å være tilfelle: at nødvendigheten av å skaffe seg inntekt gjennom eget arbeid representerer hindringer for andre aktiviteter som er nyttige og ønskelige både fra samfunnets, familiens og den enkeltes synspunkt (f.eks. barneomsorg, skolegang, husarbeid etc.). Der hvor det oppstår konflikt mellom aktiviteter, er det ikke alltid sikkert at økt adgang til yrkesdeltaking er den mest effektive og hensiktsmessige løsningsmåte selv om umiddelbart uttrykte preferanser går i denne retningen. (Kfr. f.eks. Holter et.al. 1975, s. 13-33). Preferanser er situasjonsbestemte og vil kunne endre seg hvis betingelsene endres (f.eks: økte studielånssatser for ungdom under utdanning kan redusere behovet for å arbeide ved siden av studiene). Preferanser, ønsker og intensjoner må alltid sees på bakgrunn av de situasjoner de er oppstått i.

3. NOEN DATA FRA AKU OM PERSONER UTENFOR ARBEIDSSTYRKEN OG DERES FORHOLD TIL ARBEIDSMARKEDET

3.1 Innledning

Det er i en rekke intervjuundersøkelser de siste årene gjort forsøk på å kartlegge "skjult arbeidsløshet", "ønsker og behov for sysselsetting" etc. ved hjelp av enkeltspørsmål hvor personenes egne ønsker, behov og intensjoner har fått komme til uttrykk. Det er en rekke problemer knyttet til denne typen spørsmål, noe som bl.a. gjenspeiles av de mange forskjellige tallene som er lansert og debatten om tolkingen av dem. Det er f.eks. vel kjent at svarfordelingen på denne typen spørsmål kan variere betraktelig selv med minimale forskjeller i spørsmålsformuleringen (Se f.eks. Schuman and Duncan 1974, s. 233 og Davis 1971, s. 20. Se også Stouffer 1955).

Et annet problem er hvordan personers subjektive ønsker, behov, intensjoner etc. skal fortolkes: Hva er det egentlig de er uttrykk for, i hvilket forhold står de til personenes forventede faktiske atferd? (dette problemet er behandlet i Foss 1974).

I dette kapitlet skal vi se på den metoden som er nyttet i AKU. Problemene som er forbundet med denne typen målinger generelt vil bli tatt opp i et senere notat. Det samme gjelder noen andre forsøk på å belyse det "skjulte" arbeidsløshetsproblemet blant enkelte grupper i befolkningen som en antar i liten grad blir dekket av de vanlige arbeidsløshetsmålene (uføre, pensjonister, gifte kvinner, ungdom etc.) (Se f.eks. Ringen 1975, Statistisk Sentralbyrå 1969, Statistisk Sentralbyrå 1975a, Dolven 1975, NIBR 1973, Sosialdepartementet 1973a og b og 1975 a, Likelønnsrådet 1970, Sundby og Andresen 1974, FAKTA 1973).

3.2 Definisjon av begreper¹⁾

De sentrale begrepene i framstillingen vil være "personer i arbeidsstyrken" og "personer ikke i arbeidsstyrken". Det siste begrepet har vi splittet opp på en slik måte at vi får avgrenset tre grupper som vil bli antatt å ha forskjellige forhold til arbeidsmarkedet i henhold til den tankegang som ligger til grunn for utformingen av AKU. Disse tre gruppene består av de som kunne tenkes å søke arbeid på gitte betingelser, de som selv oppgir at de ikke kan tenke seg å søke arbeid og en gruppe som av forskjellige grunner ikke er blitt spurt. Se definisjonene nedenfor. Det er forholdet mellom disse tre gruppene som står i fokus for vår interesse. I enkelte oversiktstabeller over befolkningens tilknytning til arbeidsmarkedet har vi delt opp gruppen "personer i arbeidsstyrken" i sine tre komponenter, "sysselsatte i inntektsgivende arbeid", "sysselsatte midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid" og "arbeidssøkere uten arbeidsinntekt."²⁾

Nedenfor har vi redegjort for den praktiske avgrensningen av gruppene på grunnlag av AKU's spørreskjema. Spørreskjemaet er gjengitt som vedlegg 1 til denne rapporten.

A. "Personer i arbeidsstyrken"

I. "Sysselsatte i inntektsgivende arbeid" består av personer i alderen 16-74 år som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i undersøkelsesuken. For familiearbeidere uten fast avtalt lønn har en imidlertid satt en minimumsgrense på ti timer (spm. 1, 2, 26 og 27).

II. "Sysselsatte midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid" omfatter personer i alderen 16-74 år som ikke utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i undersøkelsesuken, men som på spørsmål om hva de hovedsakelig gjorde, oppgav at de var midlertidig fraværende fra slikt arbeid (spm. 1 og 12).

1) For en detaljert redegjørelse for opplegg, gjennomføring og definisjoner i AKU, se f.eks. Statistisk Sentralbyrå 1975, Hoem og Ljones 1974 eller Ljones 1974.

2) Se vedlegg 3.

III. "Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt" omfatter personer i alderen 16-74 år som ikke utførte eller var midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken, men som oppgav at de forsøkte å skaffe seg slikt arbeid (spm. 1, 12 og 14).

Personer i alderen 16-74 år som ikke faller i gruppe A, har vi delt inn etter svarene på spm. 12, 15 og 16 (se henvisningsdiagram, vedlegg 2).

B. "Personer ikke i arbeidsstyrken og som ifølge AKU ikke ville søkt arbeid på de spesifiserte betingelser i undersøkelsesuken".

IV. "Blir ikke stilt spørsmålet om de ville søkt arbeid". Hit hører personer som svarte "arbeidsufør" eller "var inne til 1. gangs militær- eller sivilarbeidstjeneste" på spørsmålet om hovedsakelig gjøremål i undersøkelsesuken (spm. 12), eller som gav en av følgende begrunnelser (spm. 15) for ikke å ha forsøkt å få arbeid i undersøkelsesuken (spm. 14): "Gikk på skole, studerte", "arbeidsgiverne synes at jeg er for gammel/ung" eller "synes selv jeg er for gammel". Dessuten må familiearbeidere uten fast avtalt lønn med en arbeidstid på under ti timer i undersøkelsesuken, regnes til denne gruppen.

Disse gruppene blir i AKU "ikke regnet" som aktuelle rekrutter til arbeidsstyrken og derfor ikke utsatt for spørsmål om hvorvidt de ville forsøkt å skaffe seg arbeid på spesifiserte betingelser i undersøkelsesuken.¹⁾ Begrunnelsen for å utelukke disse gruppene er delvis at en mener spørsmålet kan virke støtende og delvis at en på forhånd antar at det ikke finnes skjult ledighet i gruppen.

V. "Ville ikke søkt arbeid etter egen vurdering". Hit hører personer som ikke faller i gruppe IV og som svarer benektende på følgende spørsmål (spm. 16): "Ville De ha forsøkt å skaffe Dem inntektsgivende arbeid dersom det hadde vært passende arbeid på eller i nærheten av bostedet?"

C. "Personer ikke i arbeidsstyrken som ville søkt arbeid under spesifiserte betingelser".²⁾ Hit regnes personer som ikke faller i gruppe IV og som svarer bekreftende på spørsmål 16 ovenfor.²⁾

"Personer ikke i arbeidsstyrken" er med andre ord delt inn i en gruppe som svarer bekreftende på et spørsmål om hvorvidt de ville forsøkt å skaffe seg inntektsgivende arbeid under spesifiserte betingelser (C), en gruppe som svarer benektende på det samme spørsmålet (V) og en gruppe som ikke blir stilt spørsmålet i det hele tatt (IV). De to sistnevnte har vi benevnt med bokstaven B. En stikkordmessig oppsummering ser slik ut:

A. I arbeidsstyrken:

- I. Sysselsatte i innt.givende arbeid
- II. " midl. frav. fra innt.givende arbeid
- III. Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt

B. Ikke i arbeidsstyrken og ikke "mulige arbeidssøkere"

- IV. Får ikke spm. 16
- V. Får spm. 16 og svarer benektende

C. "Mulige arbeidssøkere"

3.3 Betydningen av å svare "ja" på spørsmål 16 i AKU

Vilkåret for å kunne svare bekreftende på spørsmål 16 i AKU (se kapittel 3.2) er, logisk sett, at intervjuobjektene har et ønske om arbeid (i undersøkelsesuken) gitt at den ene egenkapen "passende arbeid på eller i nærheten av bostedet" er tilstede. Muligheter til å få

1) Fra og med første kvartal 1976 er det tatt i bruk et spørreskjema som er noe revidert på dette punktet.

2) Gruppen er blitt betegnet som "mulige arbeidssøkere uten arbeidsinntekt". I teksten vil vi for letthets skyld av og til nytte denne betegnelsen på gruppen (se Hoem og Ljones 1974, kap. 4.)

"passende arbeid" skal være tilstrekkelig betingelse for at intervjupersoner, som var motivert for det, skulle forsøkt å skaffe seg inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken. Personer som i tillegg til mangel på "passende arbeid", hadde grunner for å la være å søke arbeid som alene var sterke nok til å utelukke arbeidssøking, eller som bare begrunner sin atferd med andre forhold enn mangel på "passende arbeid" skal, slik spørsmålet er formulert, egentlig svare benektende på spørsmål 16. For personer som var motivert for å ta arbeid, kan vi skjematisk tenke oss følgende valgsituasjoner (etter personenes egne vurderinger):

		Kan personen ta arbeid (dersom arbeid kan skaffes)?	
		Ja	Nei
Kan personen få arbeid	Ja	a	b
	Nei	c	d

Spørsmål 16 tar opplagt først og fremst sikte på å fange opp personer som faller i celle c i skjemaet, mens situasjonene b og d egentlig ikke kvalifiserer til bekreftende svar på spørsmålet. Begrepet som ligger til grunn er nær beslektet med det tradisjonelle arbeidsløshetsbegrepet og dekker det fenomenet som av og til er omtalt som "skjult arbeidsløshet", personer som er villige til å ta arbeid og disponible for arbeidsmarkedet, men som ikke søker arbeid fordi de tror det ikke er mulig å få arbeid (se f.eks. diskusjonen i USA om "discouraged workers" i Flaim 1973 og 1969, Gastwirth 1973, Mincer 1973, Gellner 1975, Stein 1967 og Rosenblum 1974. Se også diskusjon og referanser i kapittel 2). Dette er en ganske betydelig avgrensning. Den gruppen spørsmålet først og fremst må antas å fange inn har som primær hindring (egentlig eneste alvorlige hindring) for å tre inn på arbeidsmarkedet, at det er mangel på "passende arbeid på eller i nærheten av bostedet". Denne gruppen kan betraktes som relativt nært knyttet til arbeidsmarkedet i og med at en aktivering av gruppen bare forutsetter at mangelen på "passende arbeid" blir eliminert. Personer som egentlig skal svare benektende på spørsmålet kan være like sterkt motivert, men likevel ha større "avstand" til arbeidsmarkedet i form av hindringer som er knyttet til familien, til individet selv eller til det institusjonelle systemet. Slike hindringer kan forekomme alene eller i kombinasjon med arbeidsmarkedsforhold.

Det er imidlertid egenskaper ved spørsmålet som gjør denne avgrensningen mindre skarp og fører til at svarene på spørsmålet er vanskelig å tolke. Ett problem er den uklarehet som kan knytte seg til begrepet "passende arbeid". Intervjupersonene vil ha forskjellige referanserammer for tolkingen av dette begrepet. Tolkingen vil være resultat av et samspill bl.a. mellom motivene for å ville tilby sin arbeidskraft, personlige egenskaper som utdanning og helse, familiesituasjon og institusjonelle forhold etc. Disse faktorene kan føre til at arbeidsønskene for mange er knyttet til bestemte vilkår, f.eks. med hensyn til inntekt og arbeidsforhold, arbeidstid, arbeidsreise etc., eller de kan være begrenset til bestemte yrker. Problemet er at vi ikke kjenner de tolkingene som blir lagt til grunn. Dersom disse hadde vært kjente ville det likevel ha vært et vanskelig normativt problem å fastsette rimelige grenseverdier (se diskusjonen i kapittel 2.3). Personer i nesten identiske situasjoner kan også forventes å definere sin situasjon på forskjellig vis. I familier med små barn og mangel på barnepassmuligheter kan yrkeshindringen både tenkes å bli knyttet til familiesituasjon og institusjonsforhold ("nei" på spørsmål 16) og til arbeidsmarkedsforholdene som ikke er tilpasset denne situasjonen ("ja" på spørsmål 16). Hvilken definisjon som blir nyttet er ikke kjent.

På denne måten åpner spørsmål 16 for registrering av en gruppe som er mer heterogen i sitt forhold til arbeidsmarkedet enn en første formell vurdering av spørsmålet skulle tilsi. Spørsmålet er dessuten formulert slik at det nesten forutsetter at mangel på "passende arbeid" var (en av) begrunnelse(n)e for ikke å søke arbeid i undersøkelsesuken. Personer som lot være å søke arbeid av andre grunner alene, vil derfor enten måtte oppfatte spørsmålet som lite

aktuelt for og/eller dårlig tilpasset deres spesielle situasjon, eller de vil kunne betrakte spørsmålsteksten som oppfordring til en vid tolkning av vilkåret "passende arbeid" (i retning av arbeid som er spesielt tilpasset de hindringer de er underlagt, som det kan være mulig å utføre på tross av den situasjonen de er i). Vi kan bare indirekte få antydning om hvordan spørsmålet blir oppfattet i praksis.

Typen og styrken av motivene bak et ønske om å ta inntektsgivende arbeid vil ha innflytelse på tolkningen av vilkåret "passende arbeid" og sannsynligheten for at uttrykte intensjoner blir satt ut i livet ved en evt. realisering av den hypotetiske betingelsen (se Foss 1974). Ekstremtilfellene kan illustreres på den ene siden med en tenkt situasjon hvor det foreligger vage ønsker om forandringer i tilværelsen, kombinert med diffuse tanker om et "ideelt" arbeidstilbud, og på den andre siden en økonomisk nødsituasjon. De fleste situasjonene vil befinne seg et sted mellom disse ytterpunktene og med svært forskjellige konsekvenser m.h.t. vurderingen av hvilke egenskaper et arbeidsforhold må ha for å kunne aksepteres som "passende". Svært ofte vil en anta at økonomiske motiver dominerer, men blant de gruppene som får spørsmålet vil vi også tro at mer generelle ønsker om å delta i arbeidslivet gjør seg gjeldende.

Som vi har pekt på bl.a. i kapittel 2.2, vil det også med hensyn til denne dimensjonen være vanskelig å foreta en grenseoppgang. I AKU har en heller ikke tatt sikte på å kartlegge motivene. Ved tolkningen av svarene på spørsmål 16 må en ta i betraktning at identiske svar kan være avgitt på svært forskjellig bakgrunn.

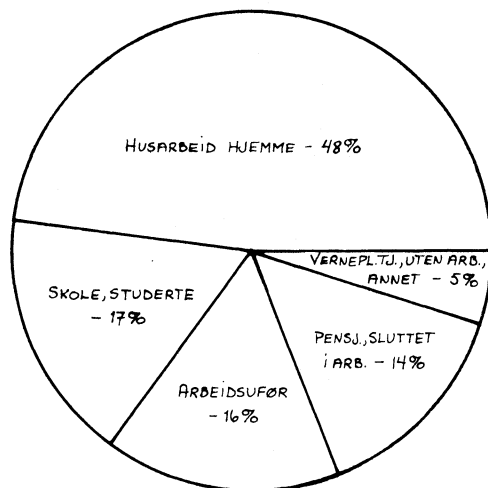
Noen av problemene er delvis av generell karakter og tilsvarende problemer knytter seg til måling av "arbeidsløshet" i tradisjonell forstand (se kapittel 2). Vi skal være spesielt oppmerksomme på at spørsmål som har preg av "holdningsmål" godt kan være et brukbart redskap for måling av holdninger, men likevel ha lav prediksjonsverdi. Personenes holdninger er ikke nødvendigvis et gyldig uttrykk for deres forventede atferd, like lite som deres atferd er et gyldig uttrykk for deres holdninger. Det er f.eks. sannsynligvis mange som deltar i inntektsgivende arbeid uten egentlig å ønske det. Atferd er bestemt av et komplisert samspill av faktorer, bl.a. flere holdninger som godt kan stå i strid med hverandre (vi kommer tilbake til dette i et senere notat. Se foreløpig Foss 1974).

Svarene på spørsmål 16 i AKU gjenspeiler antakelig i stor grad hvordan intervjupersonene definerer sine situasjoner i forholdet mellom hjemmearbeid og deltakelse på arbeidsmarkedet. Vi har imidlertid ikke holdepunkter for å si at det gjenspeiler personenes holdninger til inntektsgivende arbeid (kanskje heller produktet av holdninger til flere objekter). Det måler dessuten situasjonsbestemte egenskaper og har derfor klare begrensninger i forhold til et ønske om kartlegging av arbeidskraftressurser i videste forstand.

3.4 Personer utenfor arbeidsstyrken. Hvem de er og hvorfor de ikke søker arbeid

Tallet på personer (16-74 år) utenfor arbeidsstyrken var i gjennomsnitt for 1974, i underkant av 1,1 millioner. (Tallet på personer i arbeidsstyrken var ca. 1,7 millioner. 25 000 personer var arbeidssøkere uten arbeidsinntekt.) De fordelte seg på hovedsakelig virksomhet som vist i diagrammet (spm. 12):

Diagram . Personer ikke i arbeidsstyrken fordelt etter hovedsakelig virksomhet. (Årgjennomsnitt 1974)



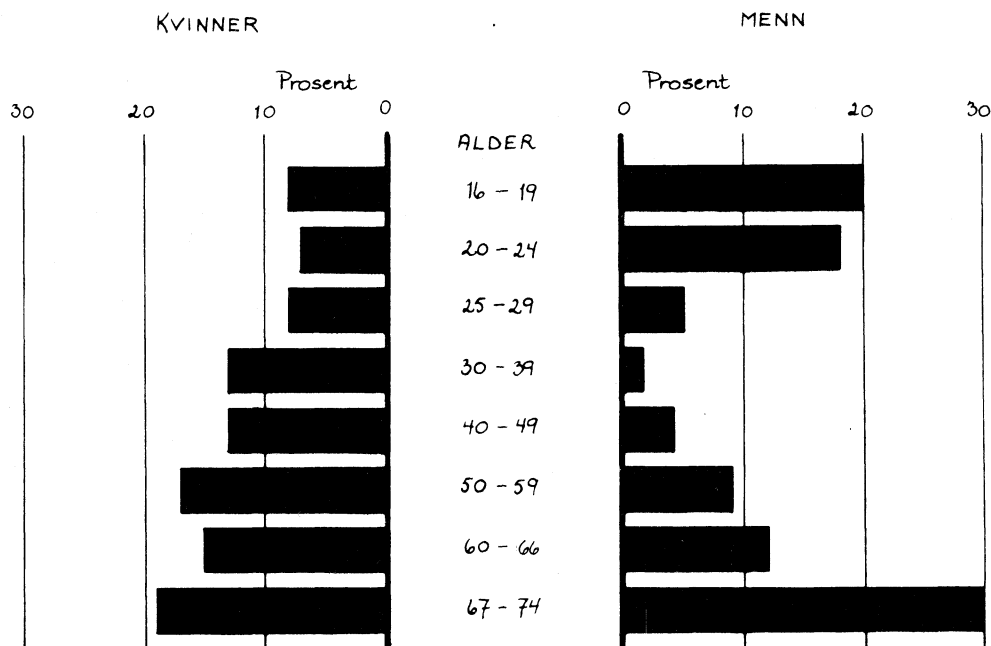
Til sammen er ca. en femtedel skoleelever, studenter eller inne til første gangs vernepliktstjeneste og nesten halvparten oppgir "husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet. Skoleelevene og studentene består nesten utelukkende av yngre, ugifte personer, mens personer i "husarbeid hjemme" er dominert av gifte kvinner (88 prosent. Tabell 3.3).

Resten av personene utenfor arbeidsstyrken oppgir enten å være arbeidsuføre (16 prosent) eller pensjonister (14 prosent). Noen få prosent sier at de er "uten arbeid" eller er "opptatt med annet". Over halvparten av de arbeidsuføre er menn, snaut en fjerdedel er gifte kvinner og drøyt en tiendedel er henholdsvis ugifte og før gifte kvinner. Mennene utgjør også godt over halvparten av pensjonistene (56 prosent).

Totalt utgjør de gifte kvinnene om lag halvparten av gruppen "personer ikke i arbeidsstyrken" og kvinnene i alt utgjør over 70 prosent.

Befolkningen utenfor arbeidsstyrken fordeler seg på aldersgrupper som vist i diagram 2.

Diagram 2. Kvinner og menn, ikke i arbeidsstyrken, etter alder. Årgjennomsnitt 1974. Prosent.



De fleste menn utenfor arbeidsstyrken er enten under 25 (nesten to femtedeler) eller over 66 år (nesten en tredjedel).

Blant kvinnene befinner over to femtedeler seg i de midlere aldersgruppene (30-59 år). Bare 15 prosent er under 25 år og en femtedel er over 66.

Det kan være mange grunner til at en person ikke søker arbeid. Personer utenfor arbeidsstyrken som ikke er "vernepliktige" eller "arbeidsuføre", blir i AKU spurt om den viktigste grunnen til at de ikke søkte arbeid (spørsmål 15). (Dette er ca. 80 prosent av alle personer utenfor arbeidsstyrken.) Tabell 3.1 viser hva enkelte befolkningsgrupper oppgir som grunn for ikke å søke arbeid.

Tabell 3.1. Personer ikke i arbeidsstyrken¹⁾ i grupper for kjønn og ekteskapelig status, etter viktigste grunn til ikke å søke arbeid. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Kjønn/ ekteskapelig status	Viktigste grunn til ikke å søke arbeid								Tallet på personer som svarte
	Opptatt av husarbeid	Gikk på skole, studerte	Regnet ikke med å få arbeid	Mangler nødvendig utdanning	Arbeids-giver synes for gammel/ung	Synes selv for gammel	Annen grunn	I alt	
Alle	48	20	2	0	0	17	13	100	3 172
Menn	2	48	2	0	1	30	17	100	724
Ugifte kvinner ..	11	66	1	1	0	11	10	100	414
Gifte kvinner ...	76	1	3	0	0	9	11	100	1 767
Før gifte kvinner	31	1	2	1	1	44	20	100	268

1) Unntatt vernepliktige og arbeidsuføre.

De vanligste begrunnelsene blant menn i 1974 er skolegang/studier og alderdom. Skolegang/studier er den desidert vanligste begrunnelsen også blant ugifte kvinner. For de fleste gifte kvinner utenfor arbeidsstyrken er det husarbeid som oppgis som begrunnelse for ikke å søke arbeid. Husarbeid er også en vanlig begrunnelse blant før gifte kvinner. Denne gruppen har imidlertid den største andelen som oppgir at de synes de er for gamle til å søke arbeid.

I tabell 3.2 har vi også sett på variasjonen over alder. Vi ser at begrunnelsen "opptatt av husarbeid" blant gifte kvinner er mest vanlig fram til sekstiårsalderen da alderdom og "annen grunn" begynner å gjøre seg gjeldende. Fra og med pensjonsalderen og oppover er dette den vanligste grunnen, men husarbeid utgjør fremdeles 40 prosent. For kvinner under ett er begrunnelsen skolegang/studier helt dominerende blant de yngste (16-19) og gjør seg gjeldende også for 20-24 åringene. Blant menn er denne begrunnelsen vanlig også blant personer over 24 år.

I de øvre aldersklasser er "opplevd alderdom" den vanligste begrunnelsen. Vi skal merke oss at denne begrunnelsen er hyppig brukt også i aldersgruppene under den alminnelige pensjonsalder (særlig 60-66 år, men også i gruppen 50-59 år).

Den høye andelen blant menn i de midlere og eldre aldersgruppene som ikke oppgir noen konkret grunn til ikke å søke arbeid, fortjener en kort kommentar. Det er antakelig slik at menn og kvinner definerer identiske situasjoner forskjellig og at det faller lettere for kvinner å oppgi "husarbeid", mens menn lar være å oppgi noen spesifikk virksomhet eller "skylder på" alderdom. Det må være uheldig at et spørsmål som kan være utsatt for så vidt systematiske skjevheter skal fungere som et filter for det viktige spørsmål 16. Det samme gjelder til en viss grad spørsmål 12 (se Ljones 1974, s. 62 f.f.).

Tabell 3.2. Personer ikke i arbeidsstyrken¹⁾ i grupper for kjønn, ekteskapelig status og alder, etter viktigste grunn til ikke å søke arbeid. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Kjønn/ ekteskapelig status/ alder	Viktigste grunn til ikke å søke arbeid							I alt	Tallet på per- soner som svarte
	Opptatt av hus- arbeid	Gikk på skole, stu- derte	Regnet ikke med å få arbeid	Mangler nødven- dig ut- danning	Arbeids- giver synes for gammel/ ung	Synes selv for gammel	Annen grunn		
Alle menn	2	48	2	0	1	30	17	100	724
16-19	0	94	1	0	-	-	5	100	218
20-24	-	90	1	-	-	-	9	100	114
25-29									
30-39									
40-49	5	47	7	1	-	9	31	100	91
50-59									
60-66	3	-	4	-	3	56	34	100	96
67-74	2	-	1	-	2	74	21	100	181
Alle kvinner	60	12	2	1	0	13	12	100	2 448
16-19	7	86	1	0	-	-	6	100	229
20-24	48	40	1	1	-	-	10	100	185
25-29	82	5	2	1	-	-	10	100	221
30-39	84	1	4	1	0	0	10	100	672
40-49	76	1	4	1	0	2	16	100	377
50-59	68	-	2	0	0	13	17	100	212
60-66	46	-	1	0	0	39	14	100	252
67-74	29	-	-	-	1	59	11	100	275
Alle gifte kvinner .	76	1	3	0	0	9	11	100	1 767
16-19									
20-24	79	8	1	1	-	-	11	100	106
25-29	87	2	2	0	-	-	9	100	204
30-39	86	1	4	0	-	0	9	100	634
40-49	78	0	5	0	0	2	15	100	343
50-59	72	-	2	1	-	12	13	100	176
60-66	56	-	1	-	-	33	10	100	166
67-74	40	-	-	-	1	50	9	100	127

1) Unntatt vernepliktige og arbeidsuføre.

3.5 Personer som ikke blir stilt spørsmål 16 i AKU

Den gruppen som i kapittel 3.2 er betegnet med IV (og som ikke blir spurt om de ville søkt arbeid ...) "filtreres" ut ved hjelp av spørsmålene 12 og 15 i spørreskjemaet. Tabell 3.3 viser hvordan denne gruppen er sammensatt og hvordan den skiller seg fra alle personer utenfor arbeidsstyrken m.h.t. hovedsakelig virksomhet.

Følgende personer ledes utenom spørsmål 16 på grunnlag av svarene på spørsmål 12 (hovedsakelig virksomhet):

i) Personer som var inne til første gangs militær- eller sivilarbeidstjeneste: Denne gruppen utgjør bare ca. 2 prosent av personer ikke i arbeidsstyrken (diagram 1). Siden en i AKU er interessert i personenes tilstand på et gitt tidspunkt (undersøkelsesuken), er det rimelig at denne gruppen ikke regnes som aktuelle. 1. gangs vernepliktstjeneste er ikke en aktuell kombinasjon til sivil inntektsgivende arbeid.

Tabell 3.3. Personer ikke i arbeidsstyrken og personer som ikke får spm. 16 i grupper for hovedsakelig virksomhet, etter kjønn og ekteskapelig status. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Hovedsakelig virksomhet	Kjønn og ekteskapelig status				I alt	Tallet på personer som svarte
	Menn	Ugifte kvinner	Gifte kvinner	Før gifte kvinner		
Utførte husarbeid hjemme:						
Personer ikke i arbeidsstyrken	1	3	88	8	100	1 862
Personer ikke i arbeidsstyrken som ikke får spm. 16	2	4	68	26	100	145
Gikk på skole, studerte:						
Personer ikke i arbeidsstyrken	54	42	3	1	100	639
Personer ikke i arbeidsstyrken som ikke får spm. 16	54	42	3	1	100	633
Var arbeidsufør:						
Personer ikke i arbeidsstyrken =						
Personer ikke i arbeidsstyrken som ikke får spm. 16	52	12	24	12	100	615
Var pensjonist, sluttet i arbeid:						
Personer ikke i arbeidsstyrken	56	10	14	20	100	551
Personer ikke i arbeidsstyrken som ikke får spm. 16	55	11	14	20	100	391
Var inne til 1. gangs vernepl.-tjeneste, var uten arbeid, opp-tatt med annet:						
Personer ikke i arbeidsstyrken	70	13	14	3	100	203
Personer ikke i arbeidsstyrken som ikke får spm. 16	94	2	3	1	100	99
Alle:						
Personer ikke i arbeidsstyrken	29	13	49	9	100	3 870
Personer ikke i arbeidsstyrken som ikke får spm. 16	52	21	17	10	100	1 883

ii) Personer som var arbeidsuføre¹⁾: Denne gruppen representerte ca. 16 prosent av personer ikke i arbeidsstyrken (diagram 1). Vel halvparten av dem var menn og i underkant av en fjerdedel var gifte kvinner. Ugifte og før gifte kvinner utgjorde drøyt en tiendedel hver (tabell 3.3). Det er med andre ord en stor gruppe som her ikke blir stilt spørsmålet om "mulig arbeidssøking".

Det er rimelig å tro at en del av dem som mottar uføretrygd ville kunne oppnådd produktiv sysselsetting under andre betingelser.¹⁾ Det er store ulikheter mellom andelen av uførepensjonister i forhold til den totale befolkning i de forskjellige områder i landet. Uførepresentene var særlig høye i områder der primærnæringene sysselsetter en stor del av befolkningen. Dette er gjerne utkantstrøk med lite variert arbeidstilbud (se f.eks. Riks-trygdeverket 1973, Finansdep. 1973 og Kolberg 1974). Det blir hevdet, og også gitt en viss empirisk støtte, at uføretrygden langt på veg fungerer som en "skjult" arbeidsledighetstrygd (Kolberg 1974, s. 67-68, Finansdep. 1975, s. 43 og Midré (red) 1973)²⁾. Det er grunn til å

1) Personene er i AKU klassifisert etter hva de selv oppgir som sitt hovedsakelige gjøremål i undersøkelsesuken og tilsvarer ikke helt tallet på uføretrygdede.

2) I AKU blir personer som oppgir å være "uføre" heller ikke spurt om de forsøkte å skaffe seg arbeid i undersøkelsesuken. De faller derfor pr. definisjon utenfor begge AKU's "arbeidsløshetsbegrep" (se henvisningsdiagram, vedlegg 2).

tro at en del personer som oppgir å være "uføre" (enten de mottar trygd eller ikke) faktisk er arbeidssøkere eller ville vært det dersom de hadde trodd det var mulig å få passende arbeid med den ervervsevne de har. Vi skal ikke ta standpunkt til begrunnelsen for ikke å utsette denne gruppen for spørsmål om faktisk og hypotetisk arbeidssøking i AKU, men bare konstatere at dette fører til en underestimering både av "arbeidssøkere uten arbeidsinntekt" og "skjult arbeidsløshet" (slik det måles i AKU). Det er grunn til å tro at personer i denne gruppen som ønsker/har behov for arbeid, er mindre tilbøyelige til aktivt å søke arbeid, dels fordi de kanskje vil definere sitt sysselsettingsproblem som personlig og ikke bestemt av arbeidsmarkedsforhold, og dels fordi de ofte vil anta at sjansene til å få passende arbeid er små.

Følgende personer ledes utenom spørsmål 16 på grunnlag av kombinasjonen av svar på spørsmål 12 og 15 (hovedsakelig virksomhet og viktigste grunn til ikke å søke arbeid):

i) Personer som var pensjonister, sluttet i arbeid: Personer som svarer "pensjonist, sluttet i arbeid" på spørsmål 12 utgjør ca. 14 prosent av alle ikke i arbeidsstyrken (diagram 1). Denne gruppen blir ikke formelt utelukket fra spørsmålene om "mulig arbeidssøking" (spm. 16 etc.), men de fleste blir i praksis "filtrert" bort ved hjelp av spørsmål 15, om viktigste grunn til at de ikke søkte inntektsgivende arbeid i undersøkelsesuken. Tabell 3.4 viser at 70 prosent av denne gruppen vurderer det slik at de er for gamle til å søke arbeid og ca. 2 prosent antar at arbeidsgiverne synes de er for gamle. Ca. 55 prosent er menn, 20 prosent er før gifte kvinner, mens ugifte og gifte kvinner utgjør drøyt en tiendedel hver (tabell 3.3).

Denne begrunnelsen for ikke å søke arbeid innebærer ikke nødvendigvis at disse personene ikke ønsker eller har behov for å delta i arbeidslivet. Det kan også bety at de vurderer sin alder som en hindring for å delta på et gitt arbeidsmarked, til gitte arbeidsforhold etc., slik de kjenner det, men at de derimot kunne tenke seg å delta dersom forholdene hadde ligget bedre til rette. Begrunnelsen kan også sees på som en rimelig "rasjonalisering" når en ikke lenger føler seg etterspurt på arbeidsmarkedet. Det er også selvfølgelig slik at mange eldre rett og slett ikke ønsker å delta aktivt i yrkeslivet. De sysselsettingsproblemer som skyldes kombinasjonen av fysiske/psykiske følger av aldringsprosessen og utviklingstendenser i arbeidslivet, blir betraktet som et sentralt problem. (Se spesielt Sosialdep. 1975, kap. 3, Sosialdep. 1973a, kap. 8 og Sosialdep. 1973b, kap. 5. Se også f.eks. Finansdep. 1973, Kommunal- og arbeidsdep. 1968, Sosialdep. 1975 og Hillestrøm 1974.) Bakgrunnen for dette er kunnskap om og synspunkter på den samfunnsøkonomiske og velferdspolitiske betydningen av at også eldre mennesker får delta i arbeidslivet, og bl.a. en del undersøkelser som antyder at det blant de eldre selv eksisterer et ønske om å delta. Det kan tenkes rimelige betingelser stilt til et arbeidsforhold som vil føre til at en del personer ikke lenger synes de er for gamle til å søke arbeid.

En nærliggende slutning (i alle fall blant personer som har passert pensjonsalderen) er imidlertid at svaret på spørsmål 15 for de fleste er uttrykk for en genuin holdning til pensjonisttilværelsen. Hverken dette eller det motsatte kan imidlertid slås fast på grunnlag av AKU, slik spørsmålssekvensen nå er bygget opp. Det er imidlertid tross alt av interesse å merke seg at det er fler som oppgir at de "selv synes de er for gamle" enn som oppgir at "arbeidsgiverne synes de er for gamle".

ii) Personer som gikk på skole, studerte: Ca. 17 prosent av alle utenfor arbeidsstyrken oppgav dette som hovedsakelig virksomhet i undersøkelsesuken (diagram 1). I likhet med "pensjonistene" utelukkes heller ikke denne gruppen formelt fra spørsmålene 16 etc. Imidlertid fører skolegang/studier til utelukkelse når disse aktivitetene blir oppgitt som begrunnelse for at intervjuobjektet ikke forsøkte å få arbeid. Tabell 3.4 viser at dette gjelder praktisk talt alle personer i denne gruppen. Det er først og fremst ungdom (ugifte menn og ugifte kvinner) som på denne måten ledes utenom spørsmålene om "mulig arbeidssøking" (tabell 3.3 og 3.2).

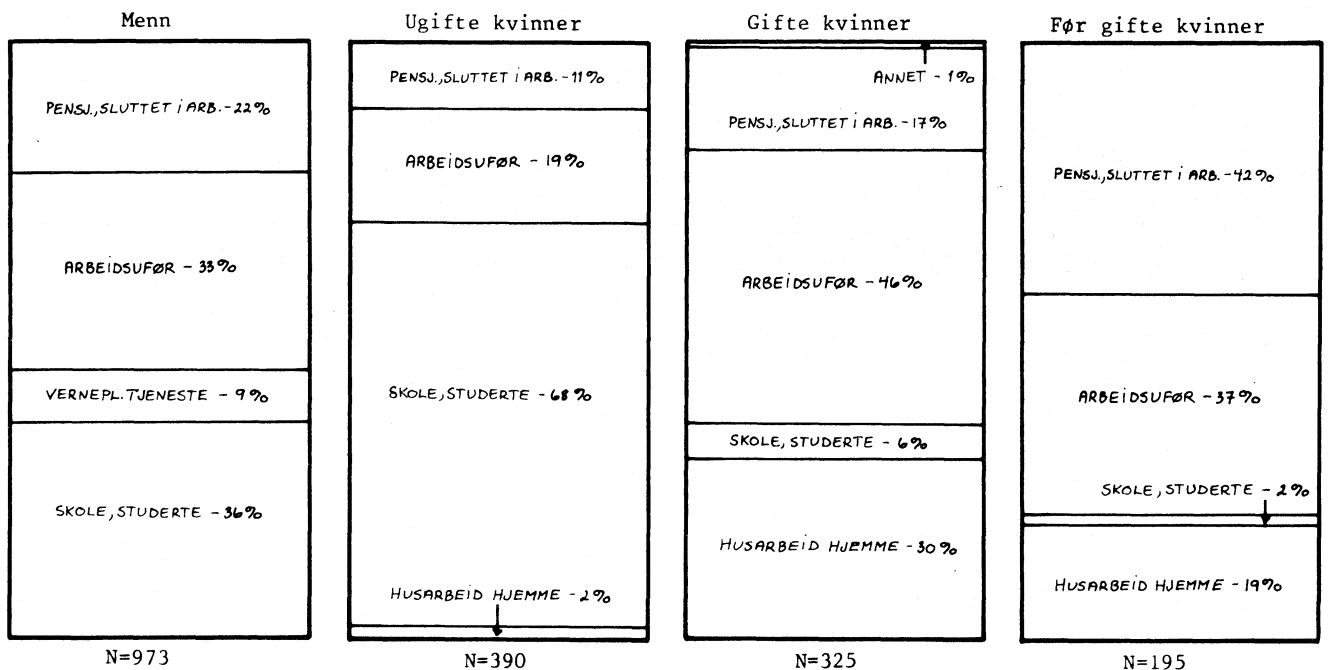
Tabell 3.4. Personer ikke i arbeidsstyrken¹⁾ i grupper for hovedsakelig virksomhet, etter viktigste grunn til ikke å søke arbeid. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Hovedsakelig virksomhet	Viktigste grunn til ikke å søke arbeid									Tallet på personer som svarte	Pst.
	Opp- tatt av hus- arbeid hjemme	Gikk på skole, studerte derte	Regnet ikke med å få arbeid innen yrket eller i nærheten av bo- stedet	Mangler nødvendig ut- danning eller yrkes- opp- læring	Ar- beids- giverne synes at jeg er for gammel/ ung	Synes selv jeg er for gammel	Annen grunn	Uopp- gitt	I alt		
Utførte husarbeid hjemme	78	0	3	0	0	8	11	-	100	1 863	59
Gikk på skole, studerte	-	99	0	-	-	-	1	-	100	642	20
Var pensjonist, sluttet i arbeid ..	6	-	1	0	2	70	22	-	100	551	17
Var uten arbeid ...	5	3	17	9	2	4	60	-	100	52	2
Opptatt med annet .	6	5	2	-	0	6	81	-	100	64	2
Uoppgitt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alle	48	20	2	0	0	17	13	-	100	3 172	100

1) Unntatt vernepliktige og arbeidsuføre.

Behandlingen av denne gruppen er mer intuitivt forståelig selv om også denne begrunnelsen kan tolkes som uttrykk for en vurdering av at passende arbeid er vanskelig tilgjengelig. Det kan være en mulig hypotese at flere ville søkt arbeid dersom de hadde trodd det var mulig å få arbeid som lot seg kombinere med skolearbeidet/studiene (se Flaim 1969, s. 6).

Diagram 3. Personer som ikke blir stilt spørsmål 16 i grupper for kjønn og ekteskapelig status, etter hovedsakelig virksomhet



Blant menn er det uførhet og skolegang/studier som fører personer utenom spørsmål 16 (nesten 70 prosent). Ca. en femtedel av mennene i gruppen er pensjonister.

Blant de ugifte kvinnene er skolegang/studier den helt dominerende grunnen.

De gifte kvinnene som utelukkes fra spørsmål 16, er i hovedsak arbeidsuføre (ca. 46 prosent), husmødre (ca. 30 prosent) og pensjonister (ca. 17 prosent). Noen få prosent er skoleelever/studenter som er opptatt med andre gjøremål. Tabell 3.4 viste at de husmødrene som ledes forbi spørsmål 16, er de ca. 8 prosent som oppgir at de synes de er for gamle til å søke arbeid på spørsmålet om hvorfor de ikke var arbeidssøkere i undersøkelsesuken (spørsmål 15).

Blant de før gifte kvinnene i gruppe IV oppgir over 40 prosent at de er pensjonister. Et noe mindre antall oppgir at de er arbeidsuføre og ca. en femtedel utfører husarbeid hjemme.

Vi skal være oppmerksomme på at det godt innarbeidede mønsteret av rolleforventninger knyttet til menns og kvinners forskjellige stillinger i samfunnet, antakelig kan føre til at menn og kvinner definerer stillinger med objektive fellestrekk ulikt, og på dette grunnlaget svarer systematisk forskjellig på spørsmål 12 og 15, også der hvor vi ville vente sammenfallende svar. Vi vil f.eks. tro at en del gifte kvinner som blir stilt spørsmål 16 fordi de har oppgitt "husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet, antakelig har objektivt felles egenskaper med menn som er ledet utenom spørsmålet (alder, helsetilstand etc.). De har sannsynligvis også i svært ulik grad "testet" arbeidsmarkedet og er dermed ulike m.h.t. grunnlaget for å bedømme sine sjanser til å oppnå sysselsetting.

Halvparten av personene utenfor arbeidsstyrken ledes utenfor spørsmål 16 etc. på grunnlag av svarene på spørsmål 12 og 15 (tabell 3.3). Vernepliktige og uføre utelukkes pr. definisjon, mens skoleelever, studenter og tildels pensjonister utelukkes på grunnlag av sine begrunnelser for ikke å søke arbeid.

Rimeligheten av denne framgangsmåten kan diskuteres og vil måtte vurderes bl.a. i forhold til formålet med kartleggingen. Den nåværende framgangsmåten fører til at over 85 prosent av mennene utenfor arbeidsstyrken blir ledet utenom spørsmål 16, mens ca. en tredjedel av kvinnene blir ledet utenom.

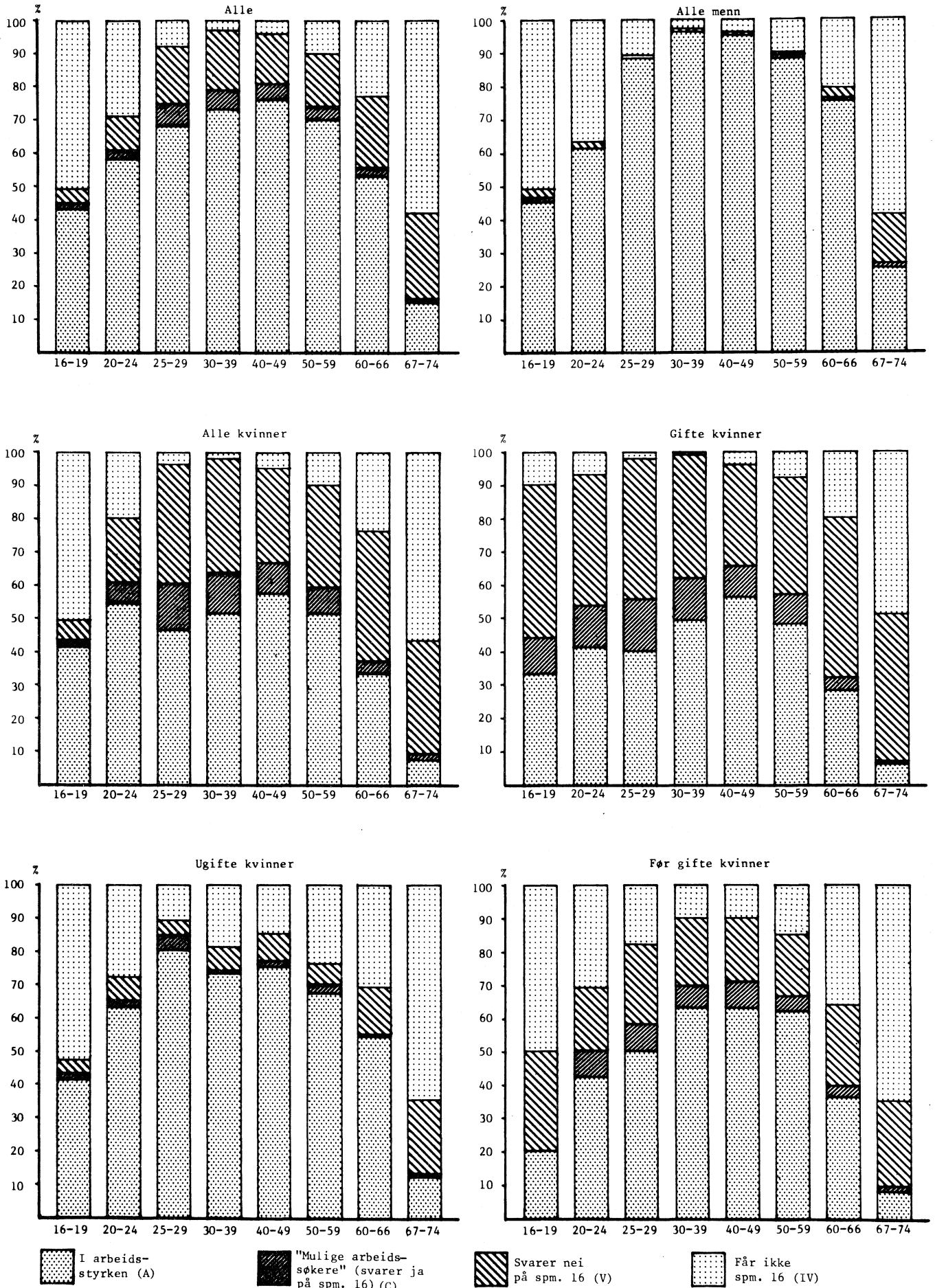
Vi skal summere opp dette kapitlet med å vise en oversikt over befolkningens "forhold" til arbeidsmarkedet ifølge den grupperingen som er beskrevet og drøftet i kapittel 3.2 og etterfølgende kapitler. Diagram 4 viser hvordan befolkningen gruppert etter kjønn, ekteskapeleg status og alder fordeler seg på tilstandene A, C, V og IV.¹⁾ Det nederste feltet på stolpene viser yrkesprosenten²⁾. Resten av feltet angir andelen av personene i hver gruppe som har hver av de "forholdene" til arbeidsmarkedet som vi har definert for personer utenfor arbeidsstyrken (C, V og IV). Gruppe C er den gruppen vi har kalt "mulige arbeidssøkere", og som står i fokus for vår interesse i dette kapitlet: personer som sier at de ville ha forsøkt å skaffe seg inntektsgivende arbeid dersom det hadde vært "passende arbeid på eller i nærheten av bostedet".

De aller fleste menn er enten i arbeidsstyrken eller i slike roller eller virksomheter som pr. definisjon eller i praksis fører til at de i AKU ikke blir betraktet som aktuelle rekrutter for arbeidsmarkedet. Dette gjelder for alle aldersgrupper med unntak for de eldste (67-74 år) hvor i underkant av en femtedel blir stilt spørsmål 16. Dersom den nåværende praksis i AKU skal følges, ser det m.a.o. ut til at det for menn bare er i denne aldersklassen det finnes en "målgruppe" for undersøkelser av "skjult arbeidsløshet". Blant 25-59 åringene befinner de aller fleste menn seg i arbeidsstyrken. De fleste av mennene i alderen 67-74 år

1) Grupperingen er redegjort for i kapittel 3.2. A = Personer i arbeidsstyrken. C = Personer som får og svarer ja på spørsmål 16. V = Personer som får og svarer nei på spørsmål 16. IV = Personer som ikke får spørsmål 16.

2) Tallet på personer i arbeidsstyrken i prosent av personer i alt i hver gruppe.

Diagram 4. 1) Personer 16-74 år i grupper for alder, kjønn og ekteskapelig status etter forholdet til arbeidsmarkedet. Prosent av personer i alt i hver gruppe. Årsgjennomsnitt 1974



1) Diagrammet er utarbeidet på grunnlag av tabellene 1 og 2, vedlegg 3.

som får spørsmål 16, vil være pensjonister som gir andre grunner for ikke å ha søkt arbeid i undersøkelsesuken enn at de selv eller arbeidsgiverne synes de er for gamle.

Bortsett fra i aldersgruppen 20-24 år har de ugifte kvinnene lavere yrkesprosent enn menn i alle aldersgrupper. Særlig gjelder dette blant personer 30 år og over. Som blant menn blir de fleste ugifte kvinner utenfor arbeidsstyrken ikke stilt spørsmål 16. Andelen som får spørsmålet av alle ugifte kvinner i hver aldersgruppe, varierer mellom 6 og 10 prosent i aldersgruppene 16-59 år. Blant 60-66 åringene er andelen 16 prosent og blant 67-74 åringene 23 prosent.

Det er, som vi har vist, særlig blant gifte kvinner vi finner relativt mange personer som blir stilt spørsmål 16 i AKU. Gifte kvinner har lav yrkesdeltakelse i alle aldersgrupper. Yrkesprosenten stiger noe fram til midten av tyveårene hvor en periode med barnefødsel og -omsorg fører til en svak nedgang. Yrkesprosenten stiger så igjen i de midlere aldersgrupper (30-49 år) for så å synke raskt. Selv i den mest yrkesaktive aldersgruppen (40-49 år) er bare ca. 55 prosent av de gifte kvinnene i arbeidsstyrken. I de to høyeste aldersgruppene er yrkesprosentene henholdsvis 28 og 6.

Bortsett fra i den høyeste aldersgruppen, blir de aller fleste gifte kvinner utenfor arbeidsstyrken stilt spørsmål 16. I alt blir drøyt 80 prosent av de gifte kvinnene utenfor arbeidsstyrken stilt spørsmålet. Andelen som svarer "ja" på spørsmålet er størst (mellom 13 og 15 prosent) i aldersgruppene 20-39 år, dvs. i den perioden hvor det mest sannsynlig finnes førskolebarn i familien. En har her både noen av de generelt mest yrkesføre årene og de årene hvor familieforpliktelsene er størst. Det er også ofte en "etableringsfase" med stort inntektsbehov.

Når det gjelder de yngste gifte kvinnene utenfor arbeidsstyrken, må en huske at valget ikke nødvendigvis bare står mellom husarbeid og inntektsgivende arbeid. En del ville sannsynligvis f.eks. valgt utdanning dersom de kunne velge helt fritt. En del eldre gifte kvinner ville kanskje valgt en helt yrkespassiv "pensjonisttilværelse" dersom de ble fritatt for arbeidsoppgavene i hjemmet.

Blant før gifte kvinner finner vi også lave yrkesprosent, men til gjengjeld er det en større andel blant personene utenfor arbeidsstyrken som ikke får spørsmål 16. Andelen av de før gifte kvinnene som får og svarer ja på spørsmål 16 varierer mellom ca. 2 (blant de eldste) og ca. 8 prosent (for aldersgruppene 20-49 år).

3.5 Personer som blir stilt spørsmål 16 i AKU. Hva skiller de "mulige arbeidssøkerne" fra andre grupper utenfor arbeidsstyrken

Slik utvelgingen av svarene til spørsmål 16 foregår, blir målgruppen for spørsmålet i praksis hovedsakelig gifte kvinner. Dette går også klart fram av tabell 3.5.

Tabell 3.5. Personer utenfor arbeidsstyrken med forskjellig forhold til arbeidsmarkedet¹⁾, etter kjønn og ekteskapelig status. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

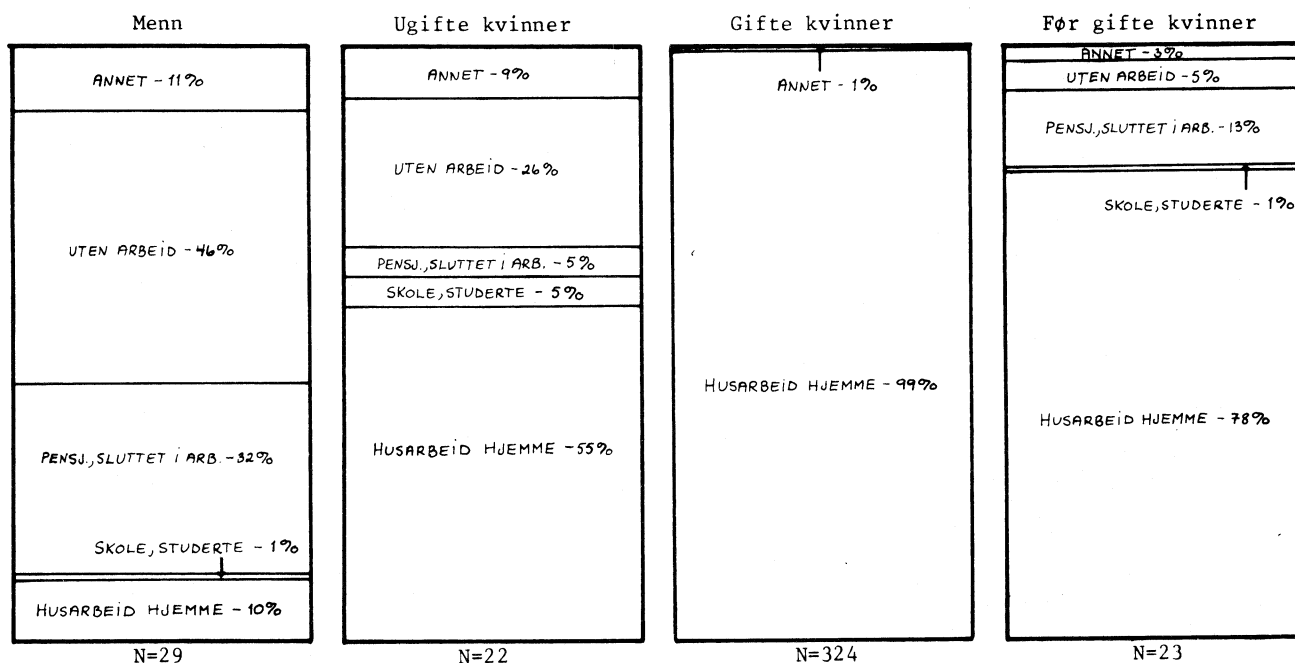
Forhold til arbeidsmarkedet	Kjønn/ekteskapelig status				I alt	Tallet på personer som svarte
	Menn	Ugifte kvinner	Gifte kvinner	Før gifte kvinner		
(IV) Blir ikke stilt spm. 16 ...	52	21	17	10	100	1 883
(V) Svarer "nei" på spm. 16 ...	8	5	79	8	100	1 589
(C) Svarer "ja" på spm. 16	7	6	81	6	100	397
Alle	29	13	49	9	100	3 869

1) Det er redegjort for grupperingen i kapittel 3.2.

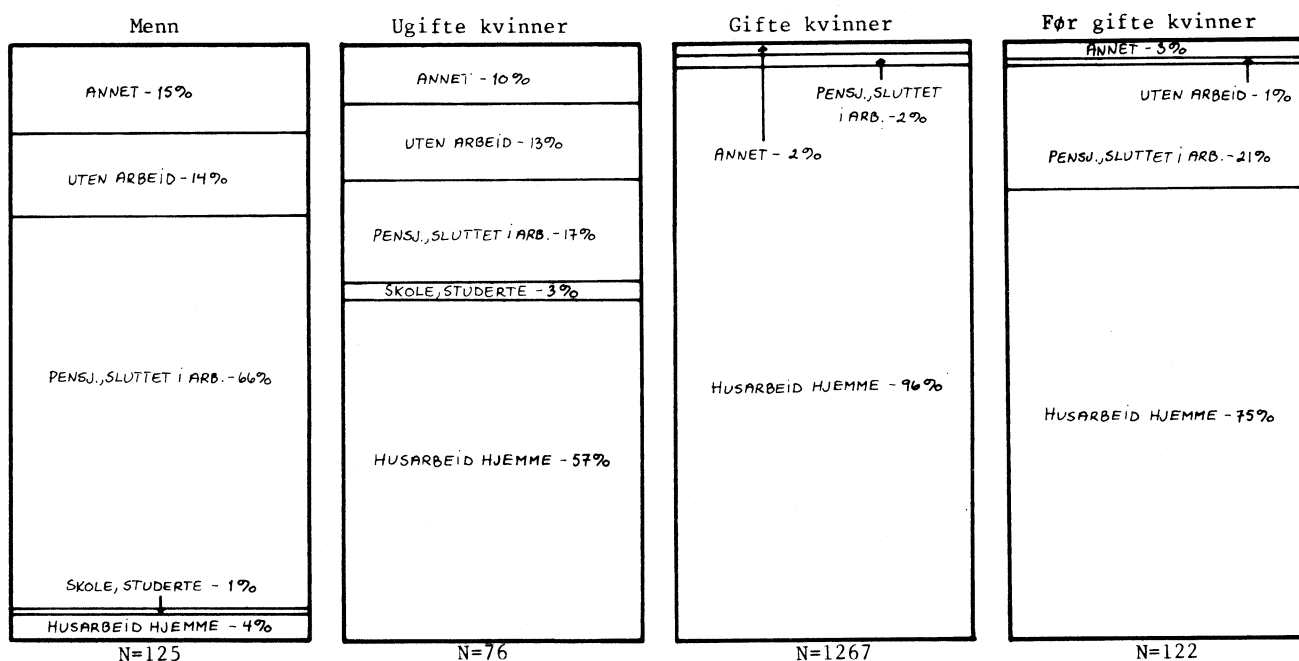
Alle som svarer "ja" på spørsmål 16 utgjør om lag 10 prosent av de ca. 1,1 millioner personene utenfor arbeidsstyrken i alderen 16-74 år. Over 90 prosent er kvinner. Over 80 prosent er gifte kvinner. Dette fører til den fordelingen på hovedsakelig virksomhet som går fram av diagram 5. I den følgende beskrivelsen av personer som svarer bekreftende på spørsmål 16 i AKU (de "mulige arbeidssøkere"), skal vi derfor hovedsakelig konsentrere oss om gifte kvinner. Vi skal nedenfor bare gi et grovt bilde som også omfatter andre grupper.

Diagram 5. Personer utenfor arbeidsstyrken i grupper for kjønn og ekteskabelig status og med forskjellig forhold til arbeidsmarkedet¹⁾, etter hovedsakelig virksomhet. Års-gjennomsnitt 1974. Prosent

(C) Svarer "ja" på spm. 16



(V) Svarer "nei" på spm. 16



1) Grupperingen er redegjort for i kapittel 3.2.

Vi ser at de "mulige arbeidssøkerne" blant gifte kvinner nesten utelukkende består av hjemmeværende husmødre. Det er imidlertid en relativt liten andel av de gifte kvinnene med "husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet og som får spørsmål 16, som svarer "ja" på spørsmålet (ca. en femtedel). Dette kan enten tyde på at vilkåret "passende arbeid" ikke blir tolket så vidt, og således at personer med personlige eller familiemessige hindringer faktisk svarer "nei" selv om de "ønsker" arbeid. Vi kan i alle fall slå fast at en tolking som nesten måtte få alle til å svare "ja", hører til sjeldenhetene. På den annen side kan den lave andelen også gjenspeile fordelingen av reelle holdninger til inntektsgivende arbeid i gruppen. Fordelingen indikerer i alle fall at spørsmålet ikke er oppfattet altfor løst og uforpliktende.

De gifte kvinnene som får og svarer "ja" på spørsmål 16, har en noe større andel i de yngste og midlere aldersklassene enn de som svarer "nei" (tab. 3.6). To tredjedeler av de "mulige arbeidssøkerne" er i alderen 25-49 år mot under halvparten av dem som sier at de ikke ville søkt arbeid selv om det hadde vært passende arbeid å få. Ca. en fjerdedel av dem som svarer nei på spørsmål 16, er 60 år eller eldre, mot bare ca. en tyvendel blant de "mulige arbeidssøkerne".

Tabell 3.6. Gifte kvinner utenfor arbeidsstyrken med forskjellig forhold til arbeidsmarkedet¹⁾, etter alder. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Forhold til arbeidsmarkedet	Alder							I alt	Tallet på personer som svarte
	16-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-66	67-74		
(IV) Blir ikke stilt spm. 16	4	2	2	8	18	25	41	100	324
(V) Svarer "nei" på spm. 16	6	12	19	18	21	15	9	100	1 266
(C) Svarer "ja" på spm. 16	8	16	27	23	20	5	1	100	324
Alle	6	11	18	17	20	15	13	100	1 914

1) Se fotnote til tabell 3.5.

De "mulige arbeidssøkerne" har med andre ord en overrepresentasjon av kvinner i de "mest aktive" aldersgruppene. Dette er samtidig noen av de aldersgruppene hvor familieforpliktelsene og gjøremålene i hjemmet som regel er mest krevende, og hvor derfor sannsynligheten for konflikt mellom forskjellige plikter, behov og interesser er størst. Denne konflikten kan imidlertid også føre til at personer som egentlig ønsker eller har behov for arbeid, svarer nei på spørsmål 16 med mindre de nytter en svært vid tolking av vilkåret "passende arbeid".

Tabell 3.6 kan på denne bakgrunnen kanskje betraktes som en indikasjon på at spørsmål 16 "fungerer". Det er imidlertid vanskelig å si i hvilken grad det "fungerer". I så fall måtte vi, blant annet, kjenne til under hvilke betingelser f.eks. de gifte kvinnene i alderen 25-49 år ville være i stand til å ta et tilbudt arbeid, hvordan de tolker uttrykket "passende arbeid". Den samme kunnskapen måtte vi ha om dem som svarer "nei" på spørsmålet.

Dersom vi med "spørsmålet fungerer" mener at andelen "ja"-svar skal være høy i grupper hvor motiveringen for å ta arbeid er sterk, vil vi kunne betrakte forholdet mellom yrkesprosentene og andel "ja"-svar på spørsmål 16 som en mulig indikator på hvordan spørsmålet fungerer. Resonnementet forutsetter bl.a. at yrkesprosenten er et brukbart uttrykk for graden av ønske eller behov for inntektsgivende arbeid i de enkelte grupper, og at det ikke er andre viktige forskjeller mellom personer i og utenfor arbeidsstyrken m.h.t. slike faktorer som påvirker motivene for å ta inntektsgivende arbeid.

Tabell 3.7. Yrkesprosent og andel av personer utenfor arbeidsstyrken som svarer "ja" på spørsmål 16, gifte kvinner og personer i alt etter alder

Alder	Gifte kvinner		Personer i alt	
	Yrkes- prosent	Andel "ja" på spm. 16	Yrkes- prosent	Andel "ja" på spm. 16
16-19	33	14	43	3
20-24	41	22	58	8
25-29	40	26	68	21
30-39	49	26	73	24
40-49	56	23	76	21
50-59	48	17	70	14
60-66	28	6	53	5
67-74	6	1	15	2
Alle	43	17	60	10

Kolonnene under "personer i alt" viser at de to "prosentene" varierer på tilnærmet samme måte med hensyn til alder. Også for gifte kvinner finner vi de største "ja"-andelene i de aldersgruppene som også har høye yrkesprosent. Mønsteret er imidlertid ikke så klart her. Den tross alt store andelen av gifte kvinner i yngre og midlere aldersklasser som svarer benektende, kan bl.a. tyde på at spørsmålet ikke måler omfanget av "potensiell arbeidskraft" i særlig vid forstand (under "gunstigste" betingelser).

Særlig mindreårige barn i husholdningen skaper økt etterspørsel både etter hjemme-produserte og markedsproduserte varer og tjenester, både økte hindringer og behov for større inntekt til familien. Når det er små barn tilstede krever yrkesdeltakelse for begge ektefeller visse tilpasninger på arbeidsmarkedet og/eller av institusjonell art. Det er grunn til å tro at mange "mulige arbeidssøkere" tolker disse tilpasningene inn i begrepet "passende arbeid", på samme vis som en del personer svarer "nei" på spørsmål 16 fordi de ikke tolker betingelsene på den måten.

Tabell 3.8. Gifte kvinner utenfor arbeidsstyrken i husholdninger med mer enn én person og med forskjellig forhold til arbeidsmarkedet¹⁾, etter tallet på barn under 16 år i husholdningen. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Forhold til arbeidsmarkedet	Tallet på barn under 16 år					I alt	Tallet på personer som svarte
	0	1	2	3	4 eller fler		
(IV) Blir ikke stilt spm. 16	87	8	3	1	1	100	320
(V) Svarer "nei" på spm. 16	46	17	21	11	5	100	1 265
(C) Svarer "ja" på spm. 16	28	23	28	15	6	100	323
Alle	50	16	19	10	5	100	1 909

1) Se fotnote til tabell 3.5.

Forskjellene mellom personer som svarer "ja" og "nei" på spm. 16 i tabell 3.8 kan skyldes forskjeller i aldersstruktur. Når andelen som svarer nei blant de med 0 barn er stor, må det sees i sammenheng med at det er få eldre som svarer ja (tabell 3.6) og at det blant personer med 0 barn er mange gamle (Kfr. Ljones 1973, tabell 2.2). Det er sannsynlig at de "barnløse" blant dem som svarer "nei" har vært husmødre et langt liv og hverken føler behov eller ønske for å gå ut på arbeidsmarkedet. En del vil i virkeligheten leve på pensjon, mens de i AKU har oppgitt "husarbeid" som hovedsakelig virksomhet og grunn til ikke å søke arbeid, og derfor har blitt stilt spørsmål 16. Manglende yrkeserfaring og angst for å gå ut i arbeidslivet kan også ha motivert noen til å svare "nei". Tabellen viser at to tredjedeler

av dem som svarer "ja", bor i husholdninger med ett eller flere barn, mot drøyt halvparten av dem som svarer "nei".

I tillegg til antall barn under 16 år er det klart at aldersfordelingen spiller en stor rolle. Små barn gjør generelt mer omfattende krav på foreldrenes tilstedeværelse og omsorg enn eldre barn. Tabell 5, vedlegg 3, viser at yrkesprosentene for gifte kvinner øker når alder på yngste barn i husholdningen øker (se også Ljones 1973, s. 12).

I tabell 3.8 er det ikke så viktig å kontrollere for alder siden vi her har valgt ut personer med barn under 16 år, og yngste barns alder antakelig er høyt korrelert med intervju-personens alder.

Tabell 3.9. Gifte kvinner utenfor arbeidsstyrken i husholdninger med barn under 16 år og med forskjellig forhold¹⁾ til arbeidsmarkedet, etter alder på yngste barn. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Forhold til arbeidsmarkedet	Alder på yngste barn					I alt	Tallet på personer som svarte
	0 år	1-2 år	3-6 år	7-10 år	11-15 år		
(IV) Blir ikke stilt spm. 16	5	10	24	24	37	100	38
(V) Svarer "nei" på spm. 16	12	23	30	18	17	100	689
(C) Svarer "ja" på spm. 16	6	22	34	21	17	100	234
Alle	10	23	31	19	17	100	962

1) Se fotnote til tabell 3.5.

Vi ser at de fleste "mulige arbeidssøkerne" blant gifte kvinner bor i husholdninger med barn store nok til å få plass i offentlige daginstitusjoner/førskoleordninger eller som er i skolealder. Det er ubetydelige forskjeller mellom personer som svarer henholdsvis "ja" og "nei" på spørsmål 16.

På grunnlag av tabell 5, vedlegg 3¹⁾, har vi beregnet andelen av de gifte kvinnene utenfor arbeidsstyrken som svarer "ja" på spørsmål 16, etter alderen på yngste barn. Vi finner at andelen som sier at de "ville søkt arbeid", øker fra 13 prosent blant kvinner med barn i laveste aldersgruppe (0 år), til 25 prosent i den nest laveste og 27 prosent blant personer med yngste barn i alderen 3-10 år. Deretter synker prosenten til 23 blant personer med yngste barn i alderen 11-15 år. Dette avviker m.a.o. noe fra mønsteret for yrkesprosentene som viser en ubrutt stigning med stigende alder på yngste barn. Personene med de eldste barna (11-15) har antakelig andre grunner for ikke å søke arbeid enn personer med yngre barn. Blant annet blir en langt større andel i denne gruppen ledet utenom spm. 16 (se tabell 5, vedlegg 3).

En mulig tolking av vilkåret "passende arbeid" fører til en forventning om at de gifte kvinnene med små barn som svarer "ja" på spørsmål 16, har bedre tilgang på hjelp til husarbeid, barnepass og -omsorg, i hjemmet eller i omgivelsene, enn kvinner i tilsvarende situasjon som svarer "nei". Dette er imidlertid ikke den eneste tolkingen. Svarforskjellene kan gjenspeile reelle forskjeller m.h.t. ønsker eller behov for inntektsgivende arbeid. De kan også gjenspeile forskjellige situasjonsdefinisjoner og tolkinger av vilkåret "passende arbeid". Dessuten kan et eventuelt ønske om å gå ut i yrkeslivet komme i konflikt med andre holdninger, f.eks. til hvor gunstig/ugunstig det er for barna å være i daginstitusjon. Svarene vil i så fall like mye kunne gjenspeile forskjeller i slike holdninger som forskjeller i innstilling til inntektsgivende arbeid. Faktas undersøkelse av holdninger til likestilling i Norge (Fakta 1973) viser f.eks. at ca. 40 prosent av kvinnene i utvalget mener at barna bør være 3 år eller mer før de bør være i daginstitusjon så lenge som 4-5 timer om dagen. Ca. en tredjedel mener de bør være 2-3 år (tabell 80). For å være i institusjon på heldag (7-8 timer) mener ca. 45

1) En nærmere analyse av sammenhengen mellom svarene på spørsmål 16 og bakgrunnskjennetegn ved personene og deres familier, må utstå i denne omgangen. Se imidlertid tabellene 3-8, vedlegg 3.

prosent at barna bør være fylt 4 år. Ca. en fjerdedel mener at barna aldri bør være så lenge i institusjon (tabell 81) (svarene varierer blant annet med alder, utdanning, familiesituasjon etc.).

Andre variable kan også ha betydning som forklaring på tendensen i tabell 3.8, f.eks. ektefelles holdning.

En indikator på en betingelse som knyttes til arbeidsforholdet for at det skal være "passende", får vi ved å se på hvilken arbeidstid de "mulige arbeidssøkerne" tenker seg (spørsmål 18).

Tabell 3.10. "Mulige arbeidssøkere" og "mulige arbeidssøkere" som utførte husarbeid hjemme, etter ønsket ukentlig arbeidstid. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Hovedsakelig virksomhet	Tallet på timer					I alt	Tallet på personer som svarte
	1-9	10-19	20-29	30 og over	Uopp-gitt		
Alle	3	14	63	19	1	100	397
- Utførte husarbeid hjemme	3	14	68	14	1	100	353

Tabell 3.10 viser at ca. 80 prosent av alle som svarer "ja" på spørsmål 16 ønsker seg en form for deltidsarbeid (en noe større andel blant dem som utfører husarbeid hjemme).

Når vi sammenligner med gifte kvinner som er sysselsatte i inntektsgivende arbeid (ca. 374 tusen i gjennomsnitt for 1974), viser det seg at de "mulige arbeidssøkerne" med "husarbeid hjemme" som hovedsakelig virksomhet, stiller strengere krav med hensyn til arbeidstidens lengde enn det som er den faktiske arbeidstiden for sysselsatte gifte kvinner (Statistisk Sentralbyrå 1975, tabell 31). Dvs. de ønsker relativt hyppigere en form for deltidsarbeid. Av de sysselsatte gifte kvinnene hadde over halvparten en ukentlig arbeidstid på 30 timer og over, mens bare 14 prosent av de hjemmeværende "mulige arbeidssøkerne" ønsket så lang arbeidstid.

Det kan derfor se ut til at mangel på deltidsarbeid oppfattes som en arbeidshindring for en del personer utenfor arbeidsstyrken.

LITTERATURLISTE

- Ahrne, Göran (1971): "Hushållsarbete och dubbelarbete." Utkast til kap. 8 i betänkande om svenska folkets levnadsförhållanden. Allmänna Förlaget, Stockholm.
- Arbeidsdirektoratet (1974): "Labour market problems and programmes in Norway."
- Aubert, Vilhelm (1975): "Notat om arbeid, bosetting, mobilitet og trivsel." Stensil fra Institutt for Samfunnsforskning, Oslo.
- Bowen, William C. and Finegan, T. Aldrich (1969): "The Economics of Labor Force Participation." Princeton University Press, N.J.
- Bregger, John E. (1971): "Unemployment statistics and what they mean." Monthly Labor Review, 94 (11), pp. 22-29.
- Cappelen, Hans og Ervik, Audun (1968): "Sosiale oppgaver." Tiden Norsk Forlag, Oslo
- Dahlström, Edmund (red.) (1960): "Svensk samhällsstruktur og sosiologisk belysning". Svenska Bokförlaget, Stockholm.
- Dahlström, Edmund og Liljeström, Rita (1962): "Familjen och gifta kvinnors förväresarbete." S. 70-112 i Baude, Annika et.al. (1962). "Kvinnors liv och arbete." Prisma, Stockholm.
- Davis, J.A. (1971): "Elementary Survey Analysis." Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Dolven, Arne (1975): "Sammenliknende miljøundersøkelser." Plan og arbeid nr. 2, s. 52-57.
- Elmér, Åke (1974): "Svensk socialpolitikk." CWK Gleerup Bokförlag, Lund.
- FAKTA (1973): "Holdninger til likestilling i Norge." Bind 1.
- Finansdepartementet (1973): "Langtidsprogrammet 1974-1977." St.meld. nr. 71 (1972-73), spesialanalyse nr. 2 Sosialpolitikk.
- Finansdepartementet (1975): "Naturressurser og økonomisk utvikling." St.meld. nr. 50 (1974-75).
- Flaim, Paul O. (1969): "Persons not in the labor force." Monthly Labor Review 92 (7), s. 3-14.
- Flaim, Paul O. (1973): "Discouraged workers and changes in unemployment." Monthly Labor Review 96 (3) s. 8-16.
- Forbruker- og administrasjonsdepartementet (1974): "Barnefamiliens levekår." St.meld. nr. 51 (1973-74).
- Foss, Olaf (1974): "Holdninger og atferd. Noen synspunkter på problemet med prediksjon av handlinger på grunnlag av utsagn." Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 74/25 (Metodehefte nr. 13), side 35-51.
- Gastwirth, Joseph L. (1973): "Estimating the number of 'hidden unemployed'." Monthly Labor Review, 96 (3), s. 17-26.
- Gelber, Sylva M. (1975): "Social Security and Women: a Partisan View." International Labour Review, nr. 6, s. 431-444.
- Gellner, Christopher G. (1975): "Enlarging the concept of a labor reserve." Monthly Labor Review 98 (4), s. 20-28.
- Hilleström, Karsten (1974): "Udstødningen fra arbejdsmarkedet - begrep, omfang og konsekvenser." Socialt Tidsskrift 50 (5-6), s. 83-106.
- Hoem, Jan M. og Ljones, Olav (1974): "Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser. Formålet med revisjon av spørreskjemaet 1974/75." Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 74/52.
- Hoëm, Ragnhild et.al. (1975): "Kvinneres stilling i samfunnet." Kapittel X i Det Norske Samfunn, bind 2, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Holter, Harriet et.al. (1975): "Familien i klassesamfunnet." Pax Forlag, Oslo.
- Kolberg, Jon Eivind (1974): "Trygde-Norge" Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Kommunal- og arbeidsdepartementet (1968): Innstilling om spesielle sysselsettingsproblemer blant eldre arbeidstakere.

- Kreps, Juanita (1971): "Sex in the Marketplace: American Women at Work." The Johns Hopkins Press, Baltimore and London.
- Likelønnsrådet (1970): "Ønsker om og behov for sysselsetting blant gifte kvinner." Melding fra Likelønnsrådet, Oslo.
- Lingsom, Susan (1975): "Tid nyttet til egenarbeid." Statistisk Sentralbyrå, Statistiske analyser nr. 19.
- Ljones, Olav (1973): "Gifte kvinners yrkesdeltaking og familiesituasjon. Neon teoretisk-økonomiske problemstillinger og enkelte observasjonsresultater fra Norge 1970-1972." Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 73/22.
- Ljones, Olav (1974): "Kvinnens yrkesdeltaking. Norske datakilder og hovedresultater 1960-1972." Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 74/4.
- Midré, Georges (red.) (1973): "Samfunnsendring og sosialpolitikk." Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Mincer, Jacob (1973): "Determining who are the "hidden unemployed"." Monthly Labor Review 96 (3), s. 27-30.
- Norsk institutt for by- og regionforskning (1973): "Ikke yrkesaktive kvinners interesse for å ta arbeid utenfor hjemmet". Plandata 670:0,01.
- Parnes, Herbert S. (1970): "Labor Force Participation and Labor Mobility." S. 1-78 i Ginsburg, Woodrow L. et.al. (1970): "A Review of Industrial Relations Research", vol. 1, Industrial Relations Research Association, University of Wisconsin.
- Rees, Albert (1960): "The Measurement of Unemployment". I "Studies in Unemployment", prepared for the Special Committee on Unemployment Problems, U.S. Senate, 86 Cong., 2d sess.
- Rikstrygdeverket (1973): "Årsmelding og regnskap"
- Ringén, Stein (1975): "Statistikk om sysselsettingsproblemer." Arbeidsnotat nr. 72, Levekårsundersøkelsen, Bergen.
- Rosenblum, Marc (1974): "Discouraged workers and unemployment." Monthly Labor Review, september 1974.
- Rosengren, Björn og Svensson, Göran R (1973a): "Potensiell arbeidskraft-diskussion om begrepp och storlek." Nationalekonomiska institusjonen, Göteborgs universitet. Arbetsrapport, 73 08 30.
- Rosengren, Björn og Svensson, Göran R. (1973b): "Potensiell arbeidskraft-undersökning av utbudssidan. En studie omfattande 6 000 personer i Göteborgsregionen och i tre Smålandsregioner." Nationalekonomiska institusjonen, Göteborgs universitet, Arbetsrapport 73-11-26, to deler.
- Rosengren, Björn og Svensson, Göran R. et.al. (1974): "Potentiell arbeidskraft - latent arbetssökande." Nationalekonomiska institusjonen, Göteborgs universitet, Maskin-skrevet arbeids-PM, 74-03-12.
- Sandberg, Elisabet (1975): "Målet är jämställdhet." Statens offentliga utredningar 1975:58.
- Schuman, Howard and Duncan, Otis Dudley (1974): "Questions about attitude survey questions." Sociological Methodology 1973-1974, s. 232-251.
- Shiskin, Julius and Stein, Robert L. (1975): "Problems in measuring unemployment." Monthly Labor Review, 98 (8), pp. 3-10.
- Sosialdepartementet (1973a): "Eldres helse, aktivitet og trivsel" NOU 1973:26.
- Sosialdepartementet (1973b): "Eldres integrasjon" NOU 1973:60.
- Sosialdepartementet (1975a): "Om de eldre i samfunnet" St.meld. nr. 22 (1975-76).
- Sosialdepartementet (1975b): "Utvidelse av ferien med 2 uker for arbeidstakere over 60 år" NOU 1975:60.
- Statistisk Sentralbyrå (1969): "Ønsker om og behov for sysselsetting blant gifte kvinner." Rapport fra Kontoret for intervjuundersøkelser, Nr. 7.
- Statistisk Sentralbyrå (1975): "Arbeidsmarkedsstatistikk 1974." NOS A 714.
- Statistisk Sentralbyrå (1975a): "Levekår 1973", NOS A 720.
- Stein, Robert L. (1967): "Reasons for Nonparticipation in the Labor Force." Monthly Labor Review, 90 (7), s. 22-27.

- Stouffer, S.A. (1955): "Communism, Conformity and Civil Liberties." Garden City, N.Y.: Doubleday.
- Strandberg, Margit (1971): "Arbetskraftens struktur och dimensjoner. Bilaga 3 till KSA-utredningens betänkande." Sverige, Statens offentliga utredningar, 1971:43.
- Sundby, Inger Johanne og Reisz, Bjørn A. (1974): "Miljøundersøkelser i Grenland". Stensil, Institutt for sosiologi, Oslo
- U.S. President's Committee to Appraise Employment and Unemployment Statistics (1962): "Measuring Employment and Unemployment." U.S. Gov't Printing Office.

STATISTISK SENTRALBYRA
Postboks 8131
Oslo-Dep., Oslo 1
Tlf. *(02) 41 38 20

Intervjuerens navn: _____
Intervjuerens nr.: _____

UNDERGITT TAUSHETSPLIKT

ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSE
4. kvartal 1975

Prosjekt nr.

3	0
---	---

Utv.omr.nr. _____ 1-3
Ar-Kvartal-Gang

7	5	4
---	---	---

 4-7
Husholdningsnr. _____ 8-11
Hush.medl.nr. _____ 12
Fødselsdag-mnd.-år _____
Personnr. _____ 13-23

Navn og adresse		Tlf. Priv.	Tlf. Arb.sted	Fødselsdag-mnd.-år		Personnr.	
Spørsmål	Svar → = Gå til spm.nr.	Spørsmål	Svar → = Gå til spm.nr.				
1. Utførte De inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i forrige uke?	24 1 <input type="checkbox"/> Ja → 2 2 <input type="checkbox"/> Nei → 12			9. Hvor mange timer kunne De tenkt Dem å arbeide i alt i forrige uke?	34-35 <input type="text"/> Antall timer		
2. Hvor mange timer arbeidet De i forrige uke, medregnet overtid og ekstraarbeid, også ekstraarbeid hjemme i forbindelse med arbeidet?	25-26 <input type="text"/> Hvis 21 timer eller mindre → 3 <input type="text"/> Hvis over 21 timer → 4			10. Hva var den viktigste grunnen til at De kunne ha tenkt Dem å arbeide færre timer i forrige uke?	36 1 <input type="checkbox"/> Svekket helse 2 <input type="checkbox"/> Skattemessig årsak 3 <input type="checkbox"/> Ønsket å ha mer tid til fritidssysler 4 <input type="checkbox"/> Husarbeid hjemme 5 <input type="checkbox"/> Skolegang, studium 6 <input type="checkbox"/> Annen grunn (spesifiser): _____		
3. Hva regner De selv var Deres viktigste gjøremål i forrige uke?	27 1 <input type="checkbox"/> Utførte inntektsgivende arbeid 2 <input type="checkbox"/> Var midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid 3 <input type="checkbox"/> Utførte husarbeid hjemme 4 <input type="checkbox"/> Gikk på skole, studerte 5 <input type="checkbox"/> Var inne til 1.gangs militær- eller sivilarbeidstjeneste 6 <input type="checkbox"/> Var arbeidsufør 7 <input type="checkbox"/> Var pensjonist - sluttet i arbeid 8 <input type="checkbox"/> Var uten arbeid 9 <input type="checkbox"/> Opptatt med annet (spesifiser): _____			11. Hva var den viktigste grunnen til at De ikke arbeidet færre timer i forrige uke?	37 1 <input type="checkbox"/> Ikke mulig å få kortere arbeidstid → 23 2 <input type="checkbox"/> Ikke mulig p.g.a. sesong i virksomheten → 23 3 <input type="checkbox"/> Annen grunn (spesifiser): _____ → 23		
4. Hvis De i forrige uke kunne ha valgt arbeidstidens lengde, men med samme lønn eller fortjeneste pr. arbeidstime, ville De da ha valgt lengre arbeidstid, samme arbeidstid eller kortere arbeidstid enn den De hadde i forrige uke?	28 1 <input type="checkbox"/> Lengre arbeidstid → 5 2 <input type="checkbox"/> Samme arbeidstid (30 t eller over på spm.2) → 23 3 <input type="checkbox"/> Samme arbeidstid (under 30 t pr.uke) → 7 4 <input type="checkbox"/> Kortere arbeidstid → 9			12. Hva gjorde De hovedsakelig i forrige uke?	38 1 <input type="checkbox"/> Var midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid → 13 2 <input type="checkbox"/> Utførte husarbeid hjemme → 14 3 <input type="checkbox"/> Gikk på skole, studerte → 14 4 <input type="checkbox"/> Var inne til 1.gangs militær- eller sivilarbeidstjeneste → 29 5 <input type="checkbox"/> Var arbeidsufør → 29 6 <input type="checkbox"/> Var pensjonist-sluttet i arb. → 14 7 <input type="checkbox"/> Var uten arbeid → 14 8 <input type="checkbox"/> Opptatt med annet (spesifiser): _____ → 14		
5. Hvor mange timer kunne De tenkt Dem å arbeide i alt i forrige uke?	29-30 <input type="text"/> Antall timer			13. Hva var den viktigste grunnen til at De var midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid i forrige uke?	39 1 <input type="checkbox"/> Skolegang, studier → 23 2 <input type="checkbox"/> Permisjon p.g.a. svangerskap → 23 3 <input type="checkbox"/> Arbeidsstans p.g.a. tekniske forhold eller værforhold → 23 4 <input type="checkbox"/> Arbeidskonflikt → 23 5 <input type="checkbox"/> Repetisjonsøvelse → 23 6 <input type="checkbox"/> Ferie → 23 7 <input type="checkbox"/> Egen sykdom eller skade → 23 8 <input type="checkbox"/> Sykdom i hjemmet → 23 9 <input type="checkbox"/> Annen grunn (spesifiser): _____ → 23		
6. Hva var den viktigste grunnen til at De kunne ha tenkt Dem å arbeide flere timer i forrige uke?	31 1 <input type="checkbox"/> Har for liten inntekt 2 <input type="checkbox"/> Har tid til overs 3 <input type="checkbox"/> Meget interessert i arbeidet 4 <input type="checkbox"/> For å få mer ansvarsfullt arbeid 5 <input type="checkbox"/> Annen grunn (spesifiser): _____			14. Forsøkte De å få inntektsgivende arbeid i forrige uke?	40 1 <input type="checkbox"/> Ja → 19 2 <input type="checkbox"/> Nei → 15		
7. Hva var den viktigste grunnen til at De ikke arbeidet flere timer i forrige uke?	32 1 <input type="checkbox"/> Driftsinnskrenkinger 2 <input type="checkbox"/> Arbeidsstans på grunn av tekniske forhold eller værforhold 3 <input type="checkbox"/> Arbeidskonflikt 4 <input type="checkbox"/> Kunne ikke få mer arbeid av andre grunner enn alt. 1-3 5 <input type="checkbox"/> Skiftarbeid 6 <input type="checkbox"/> Husarbeid hjemme 7 <input type="checkbox"/> Egen sykdom eller skade 8 <input type="checkbox"/> Sykdom i hjemmet 9 <input type="checkbox"/> Annen grunn (spesifiser): _____			15. Hva var den viktigste grunnen til at De ikke søkte inntektsgivende arbeid i forrige uke?	41 1 <input type="checkbox"/> Opptatt av husarbeid hjemme → 16 2 <input type="checkbox"/> Gikk på skole, studerte → 29 3 <input type="checkbox"/> Regnet ikke med å få arbeid innen yrket eller i nærheten av bostedet → 16 4 <input type="checkbox"/> Mangler nødvendig utdanning eller yrkesopplæring → 16 5 <input type="checkbox"/> Arbeidsgiverne synes at jeg er for gammel/ung → 29 6 <input type="checkbox"/> Synes selv jeg er for gammel → 29 7 <input type="checkbox"/> Annen grunn (spesifiser): _____ → 16		
8. Forsøkte De å få mer inntektsgivende arbeid i forrige uke?	33 1 <input type="checkbox"/> Ja → 20 2 <input type="checkbox"/> Nei → 23						

16. Ville De ha forsøkt å skaffe Dem inntektsgivende arbeid dersom det hadde vært passende arbeid på eller i nærheten av bostedet? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ja</td><td>→ 17</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Nei</td><td>→ 29</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ja	→ 17	2	<input type="checkbox"/>	Nei	→ 29	29. Er De ugift, gift eller før gift? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ugift</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Gift</td></tr> <tr> <td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Før gift</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ugift	2	<input type="checkbox"/>	Gift	3	<input type="checkbox"/>	Før gift																						
1	<input type="checkbox"/>	Ja	→ 17																																					
2	<input type="checkbox"/>	Nei	→ 29																																					
1	<input type="checkbox"/>	Ugift																																						
2	<input type="checkbox"/>	Gift																																						
3	<input type="checkbox"/>	Før gift																																						
17. Hva er den viktigste betingelse for at De skulle kunne ta i inntektsgivende arbeid? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Hjelp hjemme</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Pass av barna</td></tr> <tr> <td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Bedre skatteforhold</td></tr> <tr> <td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Yrkesopplæring/voksenopplæring</td></tr> <tr> <td>5</td><td><input type="checkbox"/></td><td>At deltidsarbeid kunne oppnås</td></tr> <tr> <td>6</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Annen betingelse (spesifiser):</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Hjelp hjemme	2	<input type="checkbox"/>	Pass av barna	3	<input type="checkbox"/>	Bedre skatteforhold	4	<input type="checkbox"/>	Yrkesopplæring/voksenopplæring	5	<input type="checkbox"/>	At deltidsarbeid kunne oppnås	6	<input type="checkbox"/>	Annen betingelse (spesifiser):	Spørsmål 30-36 stilles bare til en person i husholdningen, men svarene overføres til intervjukskjemaene for de resterende medlemmer av husholdningen 30. Hvor mange personer bor det i leiligheten? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>62-63</td><td>Hvis 2 eller flere personer → 31</td></tr> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Hvis én person → 35</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	62-63	Hvis 2 eller flere personer → 31	<input type="checkbox"/>		Hvis én person → 35															
1	<input type="checkbox"/>	Hjelp hjemme																																						
2	<input type="checkbox"/>	Pass av barna																																						
3	<input type="checkbox"/>	Bedre skatteforhold																																						
4	<input type="checkbox"/>	Yrkesopplæring/voksenopplæring																																						
5	<input type="checkbox"/>	At deltidsarbeid kunne oppnås																																						
6	<input type="checkbox"/>	Annen betingelse (spesifiser):																																						
<input type="checkbox"/>	62-63	Hvis 2 eller flere personer → 31																																						
<input type="checkbox"/>		Hvis én person → 35																																						
18. Hvor mange timer kunne De tenke Dem å arbeide pr. uke i den nærmeste framtid? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>44-45</td><td>Antall timer → 29</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	44-45	Antall timer → 29	31. Er noen av disse syke eller uføre? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ja</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Nei</td></tr> </table> Hvis ja: Hvor mange? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>64</td><td>Antall syke eller uføre</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ja	2	<input type="checkbox"/>	Nei	<input type="checkbox"/>	64	Antall syke eller uføre																											
<input type="checkbox"/>	44-45	Antall timer → 29																																						
1	<input type="checkbox"/>	Ja																																						
2	<input type="checkbox"/>	Nei																																						
<input type="checkbox"/>	64	Antall syke eller uføre																																						
19. Fikk De utbetalt arbeidsløsetrygd i forrige uke? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ja</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Nei</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ja	2	<input type="checkbox"/>	Nei	32. Hvor mange barn under 16 år er det i leiligheten? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>66</td><td>Hvis 1 el. flere barn → 33</td></tr> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Hvis ingen barn → 35</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	66	Hvis 1 el. flere barn → 33	<input type="checkbox"/>		Hvis ingen barn → 35																											
1	<input type="checkbox"/>	Ja																																						
2	<input type="checkbox"/>	Nei																																						
<input type="checkbox"/>	66	Hvis 1 el. flere barn → 33																																						
<input type="checkbox"/>		Hvis ingen barn → 35																																						
20. På hvilken måte forsøkte De å skaffe Dem arbeid? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Kontaktet arbeidsformidlingen</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Svarte på annonse/annonserte selv</td></tr> <tr> <td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Kontaktet arbeidsgiver</td></tr> <tr> <td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Annen måte (spesifiser):</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Kontaktet arbeidsformidlingen	2	<input type="checkbox"/>	Svarte på annonse/annonserte selv	3	<input type="checkbox"/>	Kontaktet arbeidsgiver	4	<input type="checkbox"/>	Annen måte (spesifiser):	33. Hvor gammelt er det yngste barnet? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>67-68</td><td>Antall fylte år</td></tr> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Hvis 7 år eller over → 35</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	67-68	Antall fylte år	<input type="checkbox"/>		Hvis 7 år eller over → 35																					
1	<input type="checkbox"/>	Kontaktet arbeidsformidlingen																																						
2	<input type="checkbox"/>	Svarte på annonse/annonserte selv																																						
3	<input type="checkbox"/>	Kontaktet arbeidsgiver																																						
4	<input type="checkbox"/>	Annen måte (spesifiser):																																						
<input type="checkbox"/>	67-68	Antall fylte år																																						
<input type="checkbox"/>		Hvis 7 år eller over → 35																																						
21. Hvor mange timer kunne De tenke Dem å arbeide pr. uke i den nærmeste framtid? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>48-49</td><td>Antall timer</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	48-49	Antall timer	34. Var barnet/noen av barna i barnehage eller på daghjem i forrige uke? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ja</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Nei</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ja	2	<input type="checkbox"/>	Nei																														
<input type="checkbox"/>	48-49	Antall timer																																						
1	<input type="checkbox"/>	Ja																																						
2	<input type="checkbox"/>	Nei																																						
22. Hvor mange uker er det siden De begynte å søke arbeid? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>50-51</td><td>Antall uker</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	50-51	Antall uker	35. Hadde De noe leid hjelp til husarbeid i forrige uke? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ja → 36</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Nei → 37</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ja → 36	2	<input type="checkbox"/>	Nei → 37																														
<input type="checkbox"/>	50-51	Antall uker																																						
1	<input type="checkbox"/>	Ja → 36																																						
2	<input type="checkbox"/>	Nei → 37																																						
23. Hvor arbeide De hovedsakelig i forrige uke: <p>a. For midlertidig fraværende fra arbeidet bes oppgitt det arbeidssted hvor vedkommende har sitt inntektsgivende arbeid.</p> <p>b. For arbeidssøkere (personer som svarte ja på spm. 14) bes oppgitt hvor de sist hadde arbeid.</p> <p>c. For dem som aldri har utført inntektsgivende arbeid.</p> <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>52</td><td>→ 29</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	52	→ 29	36. Hvor mange timer hadde De leid hjelp i forrige uke? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>71-72</td><td>Antall timer</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	71-72	Antall timer																																	
<input type="checkbox"/>	52	→ 29																																						
<input type="checkbox"/>	71-72	Antall timer																																						
24. Hva slags virksomhet er det? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>53-54</td><td>Næringskode</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	53-54	Næringskode	Spørsmål 37-39 stilles til alle 37. Hvilken allmennutdanning har De fullført? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>73</td><td>7-årig folkeskole eller kortere</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole</td></tr> <tr> <td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole</td></tr> <tr> <td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>9-årig grunnskole (evt. 10. frivillig år)</td></tr> <tr> <td>5</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Folkehøgskole (ungdoms- el. fylkesskole) 1 års kurs</td></tr> <tr> <td>6</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Real- eller middelskole</td></tr> <tr> <td>7</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Folkehøgskole, 2 års kurs</td></tr> <tr> <td>8</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas</td></tr> <tr> <td>9</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Uoppgitt eller ingen utdanning</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	73	7-årig folkeskole eller kortere	2	<input type="checkbox"/>		1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole	3	<input type="checkbox"/>		2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole	4	<input type="checkbox"/>		9-årig grunnskole (evt. 10. frivillig år)	5	<input type="checkbox"/>		Folkehøgskole (ungdoms- el. fylkesskole) 1 års kurs	6	<input type="checkbox"/>		Real- eller middelskole	7	<input type="checkbox"/>		Folkehøgskole, 2 års kurs	8	<input type="checkbox"/>		Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas	9	<input type="checkbox"/>		Uoppgitt eller ingen utdanning
<input type="checkbox"/>	53-54	Næringskode																																						
1	<input type="checkbox"/>	73	7-årig folkeskole eller kortere																																					
2	<input type="checkbox"/>		1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole																																					
3	<input type="checkbox"/>		2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole																																					
4	<input type="checkbox"/>		9-årig grunnskole (evt. 10. frivillig år)																																					
5	<input type="checkbox"/>		Folkehøgskole (ungdoms- el. fylkesskole) 1 års kurs																																					
6	<input type="checkbox"/>		Real- eller middelskole																																					
7	<input type="checkbox"/>		Folkehøgskole, 2 års kurs																																					
8	<input type="checkbox"/>		Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas																																					
9	<input type="checkbox"/>		Uoppgitt eller ingen utdanning																																					
25. Hvor lenge er det siden De begynte å arbeide i denne virksomheten? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>55-56</td><td>Antall år</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	55-56	Antall år	38. Har De fullført annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ja → 39</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Nei → 40</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ja → 39	2	<input type="checkbox"/>	Nei → 40																														
<input type="checkbox"/>	55-56	Antall år																																						
1	<input type="checkbox"/>	Ja → 39																																						
2	<input type="checkbox"/>	Nei → 40																																						
26. Er dette enkeltmannsfirma, ansvarlig selskap, aksjeselskap e.l. eller offentlig virksomhet? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Enkeltmannsfirma → 27</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ansvarlig selskap → 27</td></tr> <tr> <td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Aksjeselskap e.l. → 28</td></tr> <tr> <td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Offentlig virksomhet → 28</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Enkeltmannsfirma → 27	2	<input type="checkbox"/>	Ansvarlig selskap → 27	3	<input type="checkbox"/>	Aksjeselskap e.l. → 28	4	<input type="checkbox"/>	Offentlig virksomhet → 28	39. Hvilken utdanning er dette? <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)</th> <th colspan="2">Normal varighet</th> </tr> <tr> <th>For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år</th> <th>For utd. på deltid, oppgi ca. timetall</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet		For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall																						
1	<input type="checkbox"/>	Enkeltmannsfirma → 27																																						
2	<input type="checkbox"/>	Ansvarlig selskap → 27																																						
3	<input type="checkbox"/>	Aksjeselskap e.l. → 28																																						
4	<input type="checkbox"/>	Offentlig virksomhet → 28																																						
Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde og eventuelt skolens navn)	Normal varighet																																							
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall																																						
27. Arbeide De som selvstendig, som ansatt eller som familiemedlem uten fast avtalt lønn? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Selvstendig</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ansatt</td></tr> <tr> <td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Familiemedlem</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Selvstendig	2	<input type="checkbox"/>	Ansatt	3	<input type="checkbox"/>	Familiemedlem	75-76 <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>For Byrådet</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	For Byrådet																												
1	<input type="checkbox"/>	Selvstendig																																						
2	<input type="checkbox"/>	Ansatt																																						
3	<input type="checkbox"/>	Familiemedlem																																						
<input type="checkbox"/>	For Byrådet																																							
28. Hva var Deres HOVEDYRKE i denne virksomheten? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td><input type="checkbox"/></td><td>59-60</td><td>Yrkeskode</td></tr> </table>	<input type="checkbox"/>	59-60	Yrkeskode	FYLLES UT AV INTERVJUEN 40. Hvem har De fått opplysningene fra til utfylling av skjemaet? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>77</td><td>IO selv</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>IO's ektefelle</td></tr> <tr> <td>3</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>IO's sønn/datter</td></tr> <tr> <td>4</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>IO's far/mor</td></tr> <tr> <td>5</td><td><input type="checkbox"/></td><td></td><td>Annen person</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	77	IO selv	2	<input type="checkbox"/>		IO's ektefelle	3	<input type="checkbox"/>		IO's sønn/datter	4	<input type="checkbox"/>		IO's far/mor	5	<input type="checkbox"/>		Annen person																
<input type="checkbox"/>	59-60	Yrkeskode																																						
1	<input type="checkbox"/>	77	IO selv																																					
2	<input type="checkbox"/>		IO's ektefelle																																					
3	<input type="checkbox"/>		IO's sønn/datter																																					
4	<input type="checkbox"/>		IO's far/mor																																					
5	<input type="checkbox"/>		Annen person																																					
41. Ble intervjuet foretatt over telefon? <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Ja</td></tr> <tr> <td>2</td><td><input type="checkbox"/></td><td>Nei</td></tr> </table>	1	<input type="checkbox"/>	Ja	2	<input type="checkbox"/>	Nei																																		
1	<input type="checkbox"/>	Ja																																						
2	<input type="checkbox"/>	Nei																																						

1. Ulførte De inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i forrige uke?

12. Hva gjorde De hovedsakelig i forrige uke?

13. Hva var den viktigste grunnen til at De var midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid i forrige uke?

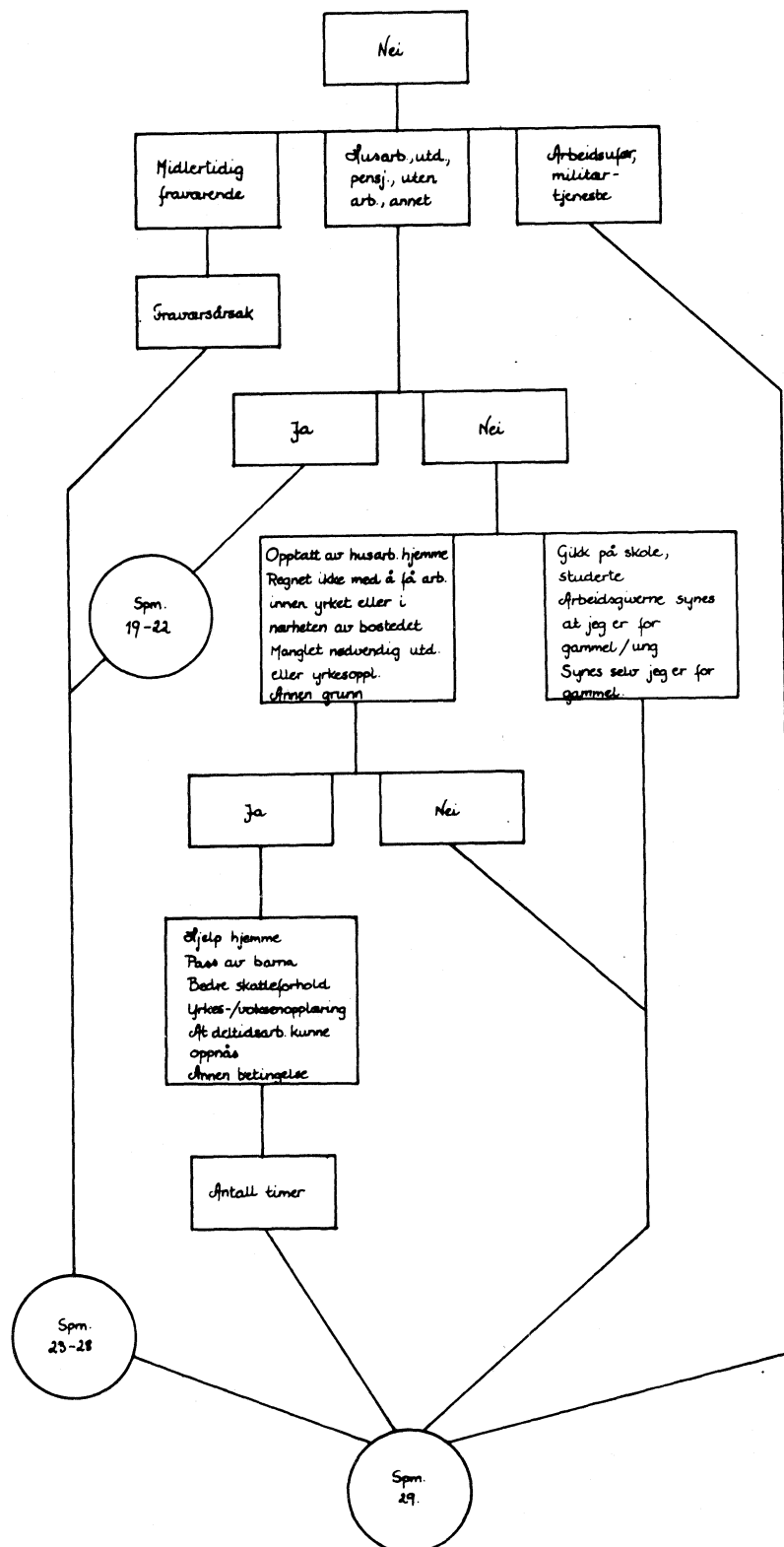
14. Søkerte De å få inntektsgivende arbeid i forrige uke?

15. Hva var den viktigste grunnen til at De ikke søkte inntektsgivende arbeid i forrige uke (undersøkelsesuken)?

16. Ville De ha forsøkt å skaffe Dem inntektsgivende arbeid dersom det hadde vært passende arbeid på eller i nærheten av bostedet?

17. Hva var den viktigste betingelsen for at De skulle kunne ta inntektsgivende arbeid?

18. Hvor mange timer kunne De tenke Dem å arbeide pr. uke i den nærmeste framtid?



Opplæringsdiagram for personer som svarer "nei" på spm. 1.

Tabell 1. Personer i grupper for kjønn og ekteskapelig status, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Kjønn/ekte- skapelig status	I	II	III	A	IV	V	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alle	56	4	1	60	19	16	36	4	40	100	9 699
Alle menn	71	5	1	77	20	3	23	1	23	100	4 808
Alle kvinner	40	3	1	44	19	30	49	8	56	100	4 891
Ugifte kvinner ..	46	3	3	52	39	8	46	2	48	100	1 009
Gifte kvinner ...	40	3	1	43	10	38	48	10	57	100	3 350
Før gifte kvinner	33	3	1	36	37	23	60	4	64	100	531

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.

Tabell 2. Personer i grupper for kjønn, ekteskapelig status og alder, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

	I	II	III	A	IV	V	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alle	56	4	1	60	19	16	36	4	40	100	9 699
16-19 år	37	2	4	43	51	4	55	2	57	100	811
20-24 "	53	3	2	58	29	10	39	3	42	100	928
25-29 "	62	5	1	68	8	18	26	7	32	100	863
30-39 "	69	4	1	73	3	18	21	6	27	100	1 460
40-49 "	71	5	0	76	4	15	19	5	24	100	1 632
50-59 "	65	4	0	70	10	16	26	4	30	100	1 870
60-66 "	49	4	0	53	23	22	45	3	47	100	1 120
67-74 "	14	1	0	15	58	25	83	1	85	100	1 007
Alle menn	71	5	1	77	20	3	23	1	23	100	4 808
16-19 år	40	2	3	45	51	2	54	1	55	100	419
20-24 "	56	3	1	61	37	2	39	0	39	100	506
25-29 "	82	5	1	88	11	1	12	0	12	100	440
30-39 "	91	5	0	96	3	1	4	0	4	100	711
40-49 "	89	6	0	95	4	1	5	0	5	100	804
50-59 "	83	6	0	89	10	1	11	1	11	100	934
60-66 "	69	5	1	75	21	3	24	1	25	100	538
67-74 "	23	2	0	25	59	15	73	2	75	100	451
Alle kvinner	40	3	1	44	19	30	49	8	56	100	4 891
16-19 år	33	2	5	41	51	6	57	2	60	100	392
20-24 "	49	4	2	54	20	20	39	7	46	100	422
25-29 "	42	4	1	46	4	36	40	14	54	100	423
30-39 "	48	3	1	51	2	34	37	12	49	100	749
40-49 "	53	4	1	57	5	29	33	10	43	100	828
50-59 "	48	3	1	51	10	31	41	8	49	100	936
60-66 "	30	3	0	33	24	39	64	4	67	100	582
67-74 "	7	0	0	7	57	34	91	2	93	100	556
Alle ugifte kvinner ..	46	3	3	52	39	8	46	2	48	100	1 009
16-19 år	34	2	5	41	53	4	57	2	59	100	369
20-24 "	57	4	2	63	28	7	35	2	37	100	252
25-29 "	70	9	1	80	11	5	16	5	20	100	61
30-39 "	71	2	1	73	19	7	26	1	27	100	46
40-49 "	68	7	-	75	15	8	23	2	25	100	44
50-59 "	64	4	-	67	24	6	30	3	33	100	70
60-66 "	48	5	1	54	31	15	45	1	47	100	72
67-74 "	11	1	-	12	65	22	87	1	88	100	95
Alle gifte kvinner ...	40	3	1	43	10	38	48	10	57	100	3 350
16-19 år	24	7	3	33	10	46	56	11	67	100	20
20-24 "	36	4	1	41	7	40	46	13	60	100	164
25-29 "	36	3	1	40	2	42	44	15	60	100	345
30-39 "	45	3	1	49	1	37	38	13	51	100	665
40-49 "	52	3	0	56	4	31	34	10	45	100	721
50-59 "	45	2	1	48	8	35	43	9	52	100	765
60-66 "	26	2	-	28	20	48	68	4	72	100	398
67-74 "	6	1	-	6	49	44	93	1	94	100	271
Alle før gifte kvinner	33	3	1	36	37	23	60	4	64	100	531
16-19 år	20	-	-	20	50	30	80	-	80	100	3
20-24 "	31	4	8	42	31	19	50	8	58	100	7
25-29 "	47	3	-	50	18	24	42	8	50	100	17
30-39 "	58	4	1	63	10	21	31	7	38	100	38
40-49 "	58	3	2	63	10	19	29	8	37	100	63
50-59 "	56	5	1	62	15	19	33	5	38	100	102
60-66 "	32	3	0	36	36	25	61	4	64	100	112
67-74 "	7	0	0	8	65	26	90	2	92	100	190

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.

Tabell 3. Gifte kvinner i grupper for tallet på personer i husholdningen, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Tallet på personer i husholdningen	I	II	III	A	IV	V	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alle gifte kvinner ...	40	3	1	43	10	38	48	10	57	100	3 350
Med 1 person i husholdningen	39	4	-	43	39	16	55	2	57	100	13
Med 2 personer i husholdningen	34	3	0	37	22	37	59	5	64	100	994
Med 3 personer i husholdningen	44	3	0	48	8	35	43	10	52	100	741
Med 4 personer i husholdningen	44	3	1	48	3	37	40	12	52	100	855
Med 5 personer i husholdningen	40	2	1	43	3	41	44	14	57	100	479
Med 6 og flere personer i husholdningen	35	2	1	37	3	47	50	14	63	100	266

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.

Tabell 4. Gifte kvinner i husholdninger med mer enn én person i grupper for tallet på barn under 16 år i husholdningen, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Tallet på barn under 16 år i husholdningen	I	II	III	A	IV	V	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alle gifte kvinner i husholdninger med mer enn én person	40	3	1	43	10	38	48	10	57	100	3 338
Ingen barn under 16 år	38	2	0	41	18	36	54	6	59	100	1 603
Ett barn under 16 år	48	4	1	52	4	33	37	11	48	100	655
To " " " "	40	3	1	43	2	41	43	14	57	100	644
Tre " " " "	34	2	1	37	1	46	47	16	63	100	307
Fire eller flere barn under 16 år ...	28	2	1	31	1	53	54	15	69	100	128

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.

Tabell 5. Gifte kvinner i husholdninger med barn under 16 år i grupper for alder på yngste barn, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Alder på yngste barn	I	II	III	A	IV	V	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alle gifte kvinner i husholdninger med barn under 16 år	41	3	1	45	2	40	42	14	56	100	1 735
Alder på yngste barn 0 år	21	7	-	28	1	61	62	9	72	100	139
Alder på yngste barn 1-2 år	30	2	1	32	1	50	51	17	68	100	319
Alder på yngste barn 3-6 år	39	2	1	41	2	41	43	16	59	100	503
Alder på yngste barn 7-10 år	46	3	1	51	3	34	37	13	50	100	370
Alder på yngste barn 11-15 år	55	3	0	59	4	28	32	10	42	100	405

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.

Tabell 6. Gifte kvinner i husholdninger med barn under 7 år i grupper for alder på yngste barn og hvorvidt de har barn på daghjem, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Alder på yngste barn/barn på daghjem?	A	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alder på yngste barn 0 år	28	63	9	72	100	139
Med barn på daghjem	52	45	3	48	100	15
Uten barn på daghjem	26	65	10	74	100	125
Alder på yngste barn 1-2 år	32	51	17	68	100	319
Med barn på daghjem	66	29	5	34	100	48
Uten barn på daghjem	27	55	19	74	100	271
Alder på yngste barn 3-6 år	41	43	16	59	100	503
Med barn på daghjem	68	24	8	32	100	81
Uten barn på daghjem	36	46	18	64	100	422

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.

Tabell 7. Gifte kvinner i husholdninger med mer enn én person i grupper for om det er syke/uføre personer i husholdningen, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Syke/uføre i husholdningen?	I	II	III	A	IV	V	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alle gifte kvinner i husholdninger med mer enn 1 person	40	3	1	43	10	40	50	8	57	100	3 338
Med syke/uføre personer i husholdningen	22	3	0	26	34	36	70	4	74	100	553
Uten syke/uføre personer i husholdningen	43	3	1	46	5	41	46	8	54	100	2 781

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.

Tabell 8. Gifte kvinner i grupper for utdanningsnivå, etter forholdet til arbeidsmarkedet¹⁾. Årsgjennomsnitt 1974. Prosent

Utdanningsnivå	I	II	III	A	IV	V	B	C	B+C	A+B+C	Tallet på personer som svarte
Alle gifte kvinner ..	40	3	1	43	10	38	48	10	57	100	3 350
Ungdomsskolenivå ..	36	2	1	39	11	39	50	11	61	100	2 439
Gymnasnivå	46	4	1	50	6	37	43	7	50	100	698
Universitets- og høyskolenivå	64	5	0	69	6	22	28	4	31	100	180

1) Grupperingen av personer etter forholdet til arbeidsmarkedet er redegjort for i kapittel 3.2.